

Esteettömien luontokohteiden (reittien) nykytilan arviointi

Jari Virnes ja Laura Lehtonen

Jari Virnes
Suomen paralympiakomitea
jarivirnes@hotmail.com

Laura Lehtonen
Metsähallitus
Rannikon Luontopalvelut
laura.lehtonen(at)metsafi

Kansikuva: Karpalopolku on vaativa esteetön reitti
Kurjenrahkan kansallispuistossa. Kuva: Jari Salonen.

Översättning: Lingsoft Language Services

© Metsähallitus, Vantaa, 2023

ISSN-L 1235-6549
ISSN (verkkajulkaisu) 1799-537X
ISBN 978-952-377-095-9 (pdf)
Asianro MH 7560/2023

Jari Virnes ja Laura Lehtonen

Esteettömien luontokohteiden (reittien) nykytilan arviointi

Kuvailulehti

Julkaisija Metsähallitus Julkaisuaika 12.10.2023
Luottamuksellisuus Julkinen Asianumero MH 7560/2023

Tekijä(t) Jari Virnes ja Laura Lehtonen

Julkaisun nimi Esteettömien luontokohteiden (reittien) nykytilan arviointi

Tiivistelmä

Syksyllä 2022 Metsähallitus, Luontopalvelut tilasi Suomen Paralympiakomitealta esteettömien luontokohteiden (reittien) nykytilan arvioinnin kokemusasiantuntijoiden avulla. Kaiken kaikkiaan arvioitiin 18 kohteen ennakkotieto, ennakkotiedon vastaavuus kohteen kanssa sekä kohteen palveluiden toimivuus. Kokemusasiantuntijoita oli yhteensä 51; liikuntarajoitteisia 30 ja näkörajoitteisia 21.

Kaikista vastaajista 78 % koki ennakkotiedon vastaavan kuljettua reittiä. Vapaamuotoiset luontoon.fi:n kehittämisehdotukset liittyivät alueelle saapumisen ja maaston ominaisuuksien tarkempaan kuvaukseen sekä kuva-aineistoon.

Esteettömällä luontokohteella reitin pituuden sijasta olennaisempaa on reitin eheys; esteettömyys tulee huomioida lähestymisopasteista taukopaikan rakenteisiin saakka ja sen tulee antaa myös sisällöltään kävijälleen miellyttävän ja eheän kokemuksen, kuten hienoja maisemia, uutta tietoa tms.

Tulosten perusteella reiteillä osataan huomioida esteettömyys paremmin kuin taukopaikoilla. Kaikista vastaajista suurin osa (82 %) koki, että kulkuväylä soveltui omaan toimintakykyyn hyvin. Kulkuväylään liitettiin asioita, kuten kulkuväylän leveys, kaltevuudet, pintamateriaalit ja pudotukset esim. reitin alittavien rumpujen kohdalla. Liikuntarajoitteisten kulkemisen haasteita ovat isot tai pitkät nousut sekä sivuttaiskaltevuus, kun taas näkörajoitteisille haasteita tuovat reunojen pudotukset, yllättävät esteet polulla ja oksat.

Esteettömien luontokohteiden opastus palveli selvästi paremmin liikunta- kuin näkörajoitteisia. Opastuskohdassa arvioitiin mm. opastaulut, reittimerkit ja viitoitus. Arviointiin vaikutti sekä määrä että laatu. Yli puolet näkörajoitteisista vastaajista (52 %) koki kohteet opastuksen osalta soveltumattomaksi tai riittämättömäksi. Liikuntarajoitteisista vastaajista vain 10 % koki opastuksen olevan soveltumatonta tai riittämätöntä.

Yleisesti ottaen taukopaikkojen palveluvarustus toimii paremmin liikunta- kuin näkörajoitteisille. Liikuntarajoitteisista 73 % koki taukopaikat sellaisenaan käyttöön soveltuviksi. Liikuntarajoitteisten haasteet liittyivät yleensä tilaan – tai sen puuttumiseen – ja apuvälineen kanssa toimimiseen. Näkörajoitteisista vain joka kolmas (35 %) koki taukopaikan nykyisellään soveltuvan näkörajoitteiselle. Näkörajoitteisten arvioinneissa keskeisin haaste liittyi valon ja kontrastien puutteeseen. Myös rakenteiden yläesteet, kuten matalat ovikarmit ja kulkuaukot koettiin haasteeksi.

Kokemusasiantuntijoilta kysyttiin halukkuutta suositella kohdetta muille saman toimintakyvyn omaaville. Vastaukset annettiin asteikolla 0–10 ja ne jaettiin kolmeen ryhmään: arvostelijat (0–6), passiiviset (7–8) ja suosittelijat (9–10). Näkö- ja liikuntarajoitteisten vastausten välillä ei ollut olennaisia eroa, mutta vastaajien kirjo näkyi myös tässä kohdassa. Keskiarvoksi tuli 7,7 ja suosittelijoiden osuus oli 53 %.

Avainsanat kansallispuistot, luontoretkeily, esteettömyys

Sarjan nimi ja numero Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 244
ISSN-L 1235-6549 ISSN (verkkojulkaisu) 1799-537X
ISBN (pdf) 978-952-377-095-9
Sivumäärä 48 s. Kieli Suomi
Kustantaja Metsähallitus, Luontopalvelut

Presentationsblad

Utgivare Forststyrelsen Utgivningsdatum 12.10.2023
Sekretessgrad Offentlig Diarienummer MH 7560/2023

Författare Jari Virnes och Laura Lehtonen

Publikation Bedömning av nuläget för tillgängliga naturobjekt (leder)

Sammandrag

Hösten 2022 beställde Forststyrelsen Naturtjänster av Finlands Paralympiska kommitté en bedömning av nuläget för tillgängliga naturobjekt (leder) med hjälp av erfarenhetsexperter. Allt som allt bedömdes förhandsuppgifterna för 18 objekt, förhandsuppgifternas motsvarighet med objektet samt hur väl servicen vid objektet fungerade. Sammanlagt deltog 51 erfarenhetsexperter: 30 rörelsehindrade och 21 synskadade.

Av alla respondenter upplevde 78 procent att förhandsuppgifterna motsvarade den led man gått. De fritt formulerade utvecklingsförslagen på utinaturen.fi gällde närmare beskrivningar av hur man anländer till området och terrängens egenskaper samt bildmaterialet.

Vid ett tillgängligt naturobjekt är ledens enhetlighet viktigare än dess längd; tillgängligheten ska beaktas från och med infartsskyltarna till och med rastplatsens konstruktioner och den ska också ge besökaren en trevlig och enhetlig upplevelse i fråga om innehållet, såsom fina landskap, ny kunskap e.d.

Resultaten visar att man bättre kan beakta tillgängligheten på lederna än på rastplatserna. Största delen av alla respondenter (82 procent) upplevde att leden lämpade sig väl för den egna funktionsförmågan. Till leden kopplades saker, såsom ledens bredd, lutningar, ytmaterial och fall, t.ex. vid vägtrummor under leden. Utmaningar för rörelsehindrade är stora eller långa uppførsbackar samt lutning i sidled, medan kantfall, överraskande hinder på stigen och grenar medför utmaningar för synskadade.

Vägledningen vid de tillgängliga naturobjekten betjänade klart bättre de rörelsehindrade än de synskadade. Vid vägledningstället bedömdes bl.a. informationstavlorna, ledmarkeringarna och skyltningen. Bedömningen påverkades av både kvantitet och kvalitet. Över hälften av de synskadade respondenterna (52 procent) upplevde att objekten var olämpliga eller otillräckliga med tanke på vägledningen. Endast 10 procent av respondenterna med nedsatt rörlighet upplevde att vägledningen var olämplig eller otillräcklig.

Allmänt taget fungerar serviceutrustningen på rastplatserna bättre för rörelsehindrade än för synskadade. Av de rörelsehindrade upplevde 73 procent att rastplatserna som sådana lämpar sig för användning. Utmaningarna för de rörelsehindrade gällde i allmänhet utrymmet – eller avsaknaden av det – och att fungera med hjälpmedel. Av de synskadade upplevde endast var tredje (35 procent) att rastplatsen i nuläget är lämplig för synskadade. I de synskadades bedömningar hade den största utmaningen att göra med bristen på ljus och kontraster. Även konstruktionernas övre hinder, såsom låga dörrkarmar och öppningar, upplevdes som en utmaning.

Erfarenhetsexperterna tillfrågades om de var villiga att rekommendera objektet för andra med samma funktionsförmåga. Svaren gavs på skalan 0–10 och de delades in i tre grupper: kritiker (0–6), passiva (7–8) och rekommenderare (9–10). Det fanns inga väsentliga skillnader mellan svaren från syn- och rörelsehindrade, men spektrumet av respondenter syntes också här. Medeltalet var 7,7 och andelen som rekommenderade var 53 procent.

Nyckelord nationalparker, naturutflykter, tillgänglighet

Seriens namn och nummer Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie A 244

ISSN-L 1235-6549 ISSN (online) 1799-537X

ISBN (pdf) 978-952-377-095-9

Sidantal 48 s. Språk Finska

Förlag Forststyrelsen, Naturtjänster

Sisällys

1 Taustaa	7
2 Tulokset reitin kulkemisen jälkeen.....	8
2.1 Vastasiko reitin kulkeminen odotuksia?	8
2.2 Vastasiko esteettömyystieto kuljettua reittiä?.....	9
2.3 Kehittämisehdotuksia luontoon.fi:n reittikuvailuihin.....	10
2.4 Kulkeminen suhteessa toimintakykyyn	11
2.4.1 Reitin pituus.....	11
2.4.2 Reitin kulkuväylä.....	12
2.4.3 Opastus	14
2.4.4 Maaston muodot.....	17
2.4.5 Taukopaikat.....	18
2.4.6 Muut rakenteet	19
2.5 Itsenäisen kulkemisen mahdollisuudet ja edellytykset.....	20
2.5.1 Saapuminen ja pysäköinti	20
2.5.2 Kulkuväylä reitin alkuun.....	22
2.5.3 Reitti	23
2.5.4 Käymälä	25
2.5.5 Laavu	27
2.5.6 Kota/keittokatos	29
2.5.7 Puuvarasto	30
2.5.8 Katselulava	32
2.5.9 Uimalaituri.....	34
2.5.10 Kalastuslaituri ja -lava	36
2.5.11 Maisematorni	38
3 Luontokohteen suositeltavuus	39
4 Kehittämisehdotuksia luontokohteeseen (reittiin)	40
5 Kehittämisen painopisteitä	41
Liite 1 Vapaamuotoiset kommentit.....	43

1 Taustaa

Syksyllä 2022 Metsähallitus, Luontopalvelut tilasi Suomen Paralympiakomitealta esteettömien luontokohteiden (reittien) nykytilan arvioinnin kokemusasiantuntijoiden avulla. Kaiken kaikkiaan arvioitiin 18 kohteen ennakkotieto (Luontoon.fi ja Retkikartta.fi), ennakkotiedon vastaavuus kohteen kanssa sekä kohteen palveluiden toimivuus. Kokemusasiantuntijat vaihtuivat, mutta arviointityön vetäjänä toimi alusta loppuun Jari Virnes. Kokemusasiantuntijoita oli yhteensä 51; liikuntarajoitteisia 30 ja näkörajoitteisia 21. Tuloksia lukiessa kannattaa muistaa, että sekä toimintarajoitteet että rajoitteen vaikutusten kokeminen ovat aina yksilöllisiä.

Ennakkotiedon arvioinnista on tehty oma tiivistelmänsä. Tässä raportissa keskitytään kohteella käynnin jälkeen annettuun palautteeseen. Joskus vastauksia työstetään kokonaisuutena, toisinaan on eroteltu näkö- ja liikuntarajoitteisten vastaukset toisistaan. Yhteenvedossa hahmotetaan tulevaisuuden painopisteitä valtakunnan tasolla. Jokaisesta arviointikohteesta on mennyt yksityiskohtaisempi raportti kyseiselle luontopalvelualueelle.

Arvioitavat kohteet:

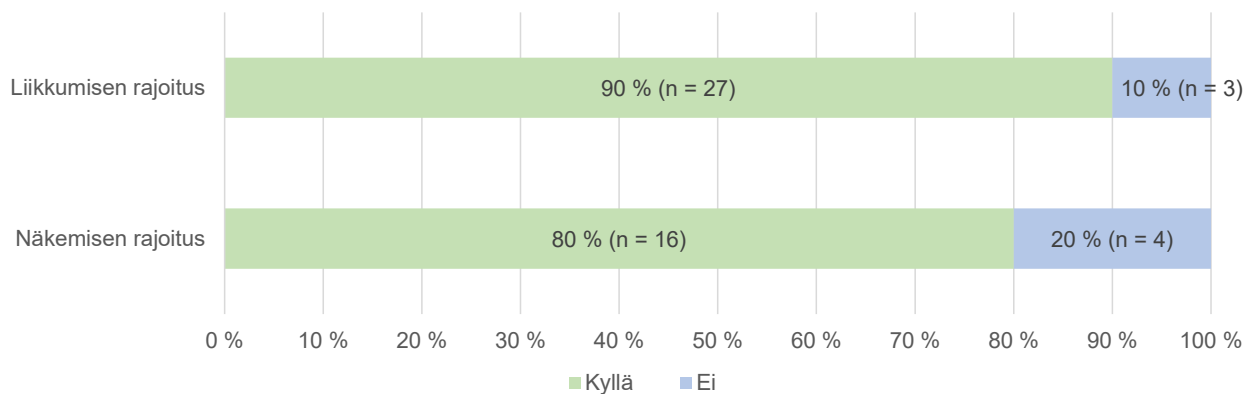
- Juutuan luontopolku (6 km)
- Urho Kekkonen kp: Urpiaisen lenkki (1 km)
- Oulangan kp: Könkään kuohu (100 m/suunta) ja Napapiirin nopia (500 m/suunta)
- Hossan kp: Lihapyörteen polku (200 m/suunta), Huosilammen polku (500 m/suunta) ja Muikkupuron mutka (1,5 km/suunta)
- Napapiirin ra: Könkäänsaaren esteettömän luontopolku (1,5 km) ja Vikakönkään kalastuslaituri
- Punkaharjun ls: Hakin helpompi (1,4 km), Karjalankallion huilauk (1,2 km) ja Harjureitin osa (270 m/suunta)
- Linnansaaren kp: Torpan polku (700 m/suunta)
- Sipoonkorven kp: Storräskin reitti (1 km/suunta)
- Porkkala: katselulava (120 m/suunta)
- Teijon kp: Kariholman reitti (600 m/suunta) ja Jeturkastin reitti (700 m/suunta)
- Kurjenrahkan kp: Karpalopolku (1,7 km).

2 Tulokset reitin kulkemisen jälkeen

2.1 Vastasiko reitin kulkeminen odotuksia?

Suurin osa vastaajista koki, että reitin kulkeminen vastasi ennakkotiedon pohjalta muodostuneita odotuksia. Liikuntarajoitteisista kolme vastaajaa antoi kielteisen vastauksen

(Muikkupuron mutka 2 kpl ja Jeturkastin reitti) ja näkörajoitteisista neljä (Urpiaisen lenkki, Könkään kuohu ja Napapiirin nopia sekä Vikakönkään kalastuslaituri).

Kuva 1. Vastasiko reitin kulkeminen odotuksia?

Taulukko 1. Vastausten avoimet täydennykset.

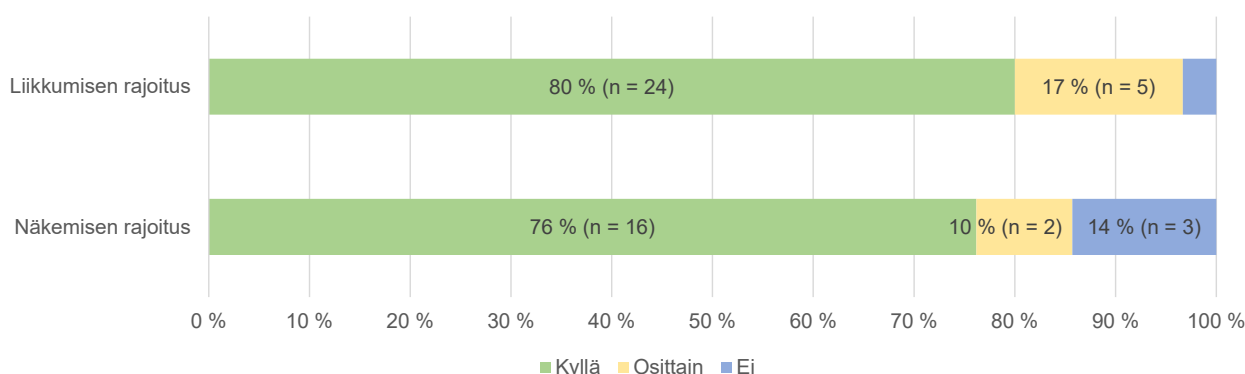
Vastaus	Teksti	Kohde	Rajoite
Ei	Ei; mäestä selvisi helpommin	Muikkupuron mutka	liikunta
Ei	Odotukset olivat sekavat, kun ennakkotietoa ei ollut	Urpiaisen lenkki	näkö
Ei	Lähtöpaikka epäloogisesti merkitty	Könkään kuohu	näkö
Ei	Ei ollut näkövammaiselle esteetön	Vikakönkään kalastuslaituri	näkö
Kyllä	ja jopa ylitti odotukset	Karjalankallion huilaus	näkö
Kyllä	jopa ylitti odotukset	Hakin helpompi	näkö

2.2 Vastasiko esteettömyystieto kuljettua reittiä?

Kaikista vastaajista 78 % koki ennakkotiedon vastaavan kuljettua reittiä. Neljä vastaajaa koki, että etukäteen annettu esteettömyystieto ei vastannut kuljettua reittiä. Seitsemän vas-

taajan mielestä kuvaus vastasi reittiä osittain. Toimintarajoitteen laatu vaikutti kokemuksiin.

Kuva 2. Vastasiko esteettömyystieto kuljettua reittiä?

Taulukko 2. Tarkemmin eriteltynä kyllä, osittain tai kieltävästi vastanneet.

Vastaus	Liikuntarajoitteiset (n)	Kohde	Näkörajoitteiset (n)	Kohde
Kyllä	24	-	16	-
Osittain	5	Lihapyörteen polku, Muikkupuron mutka, Porkkalan katselulava, Könkäänsaaren luontopolku ja Torpanpolku	2	Könkään kuuhu, Könkäänsaaren luontopolku
Ei	1	Jeturkastin reitti	3	Urpiaisen lenkki, Napapiirin nopia ja Vikakönkään kalastuslaituri

Taulukko 3. Vapaamuotoiset täydennykset.

Vastaus	Teksti	Kohde	Rajoite
Osittain	Paikoin reitti ei vastaa esteettömän reitin kriteerejä täydellisesti.	Porkkalan katselulava	liikunta
Osittain	Avustajaa ei välttämättä tarvitse, jos pyörätuolin käyttäjä kykenee nousemaan mäkiä itseksensä.	Könkäänsaaren luontopolku	liikunta
Osittain	Reitti oli esteetön, mutta reitin puolella oli vaarallisia reunan sortumia.	Könkään kuuhu	näkö
Osittain	En ainakaan muista lukeneeni pintamateriaalista suhteessa valkoisen kepin käyttöön.	Könkäänsaaren luontopolku	näkö
Ei	Tieto puuttui kokonaan.	Urpiaisen lenkki	näkö
Ei	Reitillä oli esteitä.	Storträskin reitti	näkö
Ei	Mm. reitin päälle tulevat kasvustot oli jätetty mainitsematta.	Vikakönkään kalastuslaituri	näkö

2.3 Kehittämisehdotuksia luontoon.fi:n reittikuvailuihin

Vapaamuotoiset kehittämissuositukset (n = 28 kpl) luontoon.fi:hin liittyvät alueelle saapumiseen, maaston ominaisuuksiin sekä kuva-aineistoon. Karpalopolun, Jeturkastin reitin, Hakin helpomman reitin, Karjalankallion huilauksen ja Harjureitin osan kuvailut mainittiin toimivina ja riittävinä.

Alueelle saapumisen kuvailuun toivottiin muutamassa paikassa lisää tarkkuutta. Näkörajoitteisten ehdotuksiin liittyy uutta teknologiaa hyödyntävien esitystapojen oppimista.

Alueelle saapumiseen liittyvät kehittämissuositukset luontoon.fi:hin:

- Liikuntarajoitteiset
  - Kaltevuus 16 % lähellä parkkipaikkaa (Lihapyörteen polku).
  - Tarkemmat ajo-ohjeet oikealle parkkialueelle (Porkkalan lava).
- Näkörajoitteiset
  - Sanakartan kaltaisella tarkemmallalla kuvailulla sekä paremmat ohjeet eri lähtöpaikalle (etenkin Kruunupuistoon) saapuminen julkisilla. Nyt pitää olla hyvä ymmärrys, jotta tietää, millä pysäkeillä pysähtyä ja mitä busseja valita (Harjureitin osa).
  - Sanakartan kaltaisella tarkemmallalla kuvailulla sekä paremmat ohjeet eri lähtöpaikalle (etenkin Kruunupuistoon) saapuminen julkisilla. Nyt pitää olla hyvä ymmärrys, jotta tietää, millä pysäkeillä pysähtyä ja mitä busseja valita (Karjalankallion huilaus).
  - Sanakartan kaltaisella tarkemmallalla kuvailulla (myös puomeista ja muista tien keskellä olevista esteistä huomio) sekä paremmat saapumisohjeet eri lähtöpaikalle (Hakin helpompi reitti).
  - Parkkipaikan ja lähtöpisteen kuvaus tarkemmaksi (Könkään kuuhu).

Reittikuvauksiin liittyvissä kehittämissuosituksissa nousi esille tarkennustarpeet liittyen mäkiin, mäkisyyteen, reittien pinnoitteeseen sekä esteisiin niin maassa kuin ilmassa.

Maaston kuvailuun liittyvät kehittämissuositukset luontoon.fi:ihin:

- Liikuntarajoitteiset
  - Reittikuvaus tyyllillä "X m hiekkatietä, jossa vähäisessä määrin irtokiveä ja X m sorastettua polkua (Porkkalan lava).
  - Tekisin reittikuvauksen (Porkkalan lava).
  - Pyörätuolin käyttäjää ehkä palvelisi tieto mäkien jyrkkyykskulmista (Storträskin reitti).
  - Maaston muodoista tulisi kertoa yleensä ottaen paremmin. Se vaikuttaa voimakkaasti siihen, selviääkö pyörätuolilla itsenäisesti (Nappiirin nopia).
  - Avustaja pyörätuolin käyttäjälle suositeltava, hyvävoimaisella mahdollisuus selvittää yksinkin (Könkäänsaaren luontopolku).
  - Nousut olivat kuvattua jyrkempiä, pääsivät hieman yllättämään (Torpan polku).
  - Kertoisin, että koko Juutuanpolku on kuljettavissa sähköisillä apuvälineillä, esimerkiksi sähköpyörätuolilla avustajan kanssa. Kertoisin myös, että matkalla on isoja korkeuseroja. Merkitse siihen esteettömäksi koko eteläisen puolen reitin, alkaen Siidasta.
- Näkörajoitteiset
  - Välimatkojen maininta (Huosilammen polku)
  - Lisäisin vaativan esteettömän reitin n. 6 km. Lisäisin maininnan vaaleasta graniittikivestä reitin pohjana. Tämä helpottaa merkittävästi reitin hahmottamista näkövammaisena ja haluaisin samanlaisen pohjan muihinkin kohteisiin (Juutuan reitti).

- Pitäisi kertoa tarkemmin esim. kulkureitillä olevista oksista (Napapiirin nopia).
- Pitäisi kuvailla tarkemmin kivireuna, sillä se todellisuudessa voi aiheuttaa vaaratilanteita. Reitin pääle kaartuvat kasvustot pitää ensisijaisesti poistaa, tai ainakin mainita. Isot kivet keskellä kulkuväylän alkua ja loppua pitää mainita (Vikönkään kalastuslaituri).

Kuva-aineistoon liittyvät kehittämisehdotukset tulivat liikuntarajoitteisilta:

- Kuvat selventävät aina hyvin paljon (Porkkalan lava)
- Videon sisällön voisi tuottaa myös tekstinä, jottei videon katsominen ole pakollista (Storträskin reitti)
- Muutama valokuva reitiltä olisi mukava ja miksei joitain sanallisia arvioita reitistä käyttäjiltä (Könkään kuohu)
- Videolla oleva tieto tekstinä reittikuvaukseen (Storträskin reitti)
- Ehkä videokuvauksen lisääminen. Muuten reittikuvaus mielestäni kattava (Hakin helpompi reitti)
- Videokuvaus ehkä lisäksi, mutta muuten mielestäni reittikuvaus on kattava (Karjalankallion huilaukset).

2.4 Kulkeminen suhteessa toimintakykyyn

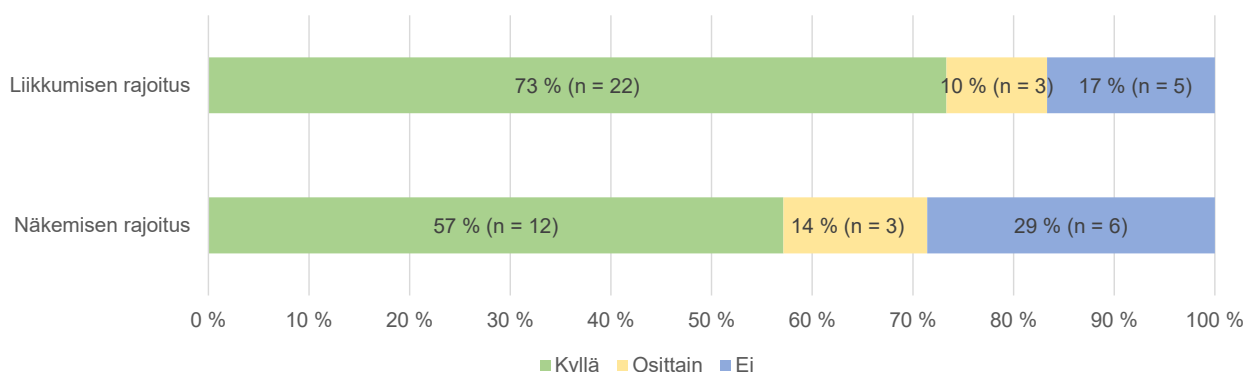
2.4.1 Reitin pituus

Arvioitavilla luontokohteilla reittien pituus vaihteli 200 metristä kuuteen kilometriin. Näkörajoitteiset toivoivat pidempiä reittejä, joskin heissäkin 57 % koki kulloinkin tarjolla olleen reitin pituuden sopivaksi.

Kysyttäessä reitin ihannepituuutta vastausten skaala oli suuri ja riippui vastaajien toimintakyvystä:

- 2 km
- 2 kpl: yli 2 km
- 5 kpl: 10 km
- 3 kpl: 12 km
- Saisi olla pidempi, vaikka noin 2–6 km
- Olisi mukavaa, jos olisi saatavilla myös pidempiä yli 4 km esteettömiä reittejä
- Yhdistettynä Karjalankallion huilaukseen pituus aika mukava
- Etenkin yhdistettynä Hakin helpompaan sai mukavan pituisen lenkin tehtyä.
- Lyhyt. Pelkästään sen takia en tulisi.

Reitit voivat olla eripituisia. Olennaisinta on reitin eheys; esteettömyys on huomioitu lähestymisopasteista taukopaikan rakenteisiin saakka ja se myös sisällöltään antaa kävijälleen miellyttävän ja eheän kokemuksen, kuten hienoja maisemia, uutta tietoa tms.

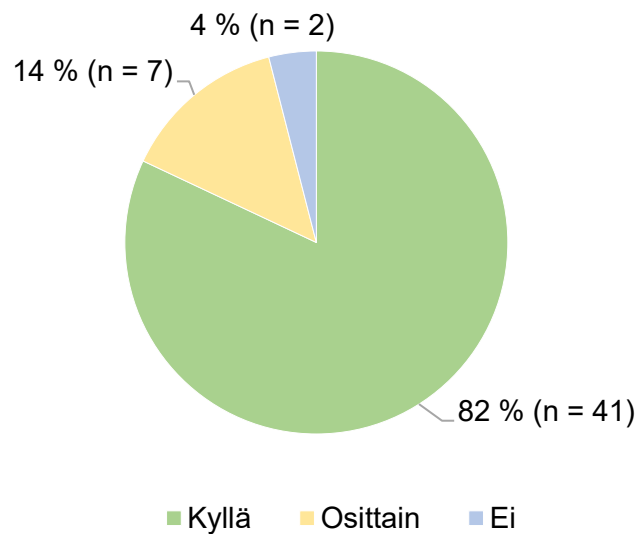

Kuva 3. Vastaukset kysymykseen "Oliko reitin kulkuväylä sinulle sopiva?"

2.4.2 Reitin kulkuväylä

Reitin kulkuväylään liitettiin asioita, kuten kulkuväylän leveys, kaltevuudet, pintamateriaalit ja pudotukset esim. reitin alittavien rumppujen kohdalla. Kaikista vastaajista suurin osa (82 %) koki, että kulkuväylä soveltui omaan toimintakykyyn hyvin. Ainoastaan kahdella

kohteella koettiin kulkuväylä omaan liikuntarajoitteeseen soveltumattomana: Jeturkastin reitti ja Muikkupuron reitti. Molemmilla reiteillä on luontoon.fi:ssä ilmaistu avustajan tarve.

Kuva 4. Vastaukset kysymykseen "Oliko reitin kulkuväylä sinulle sopiva?".

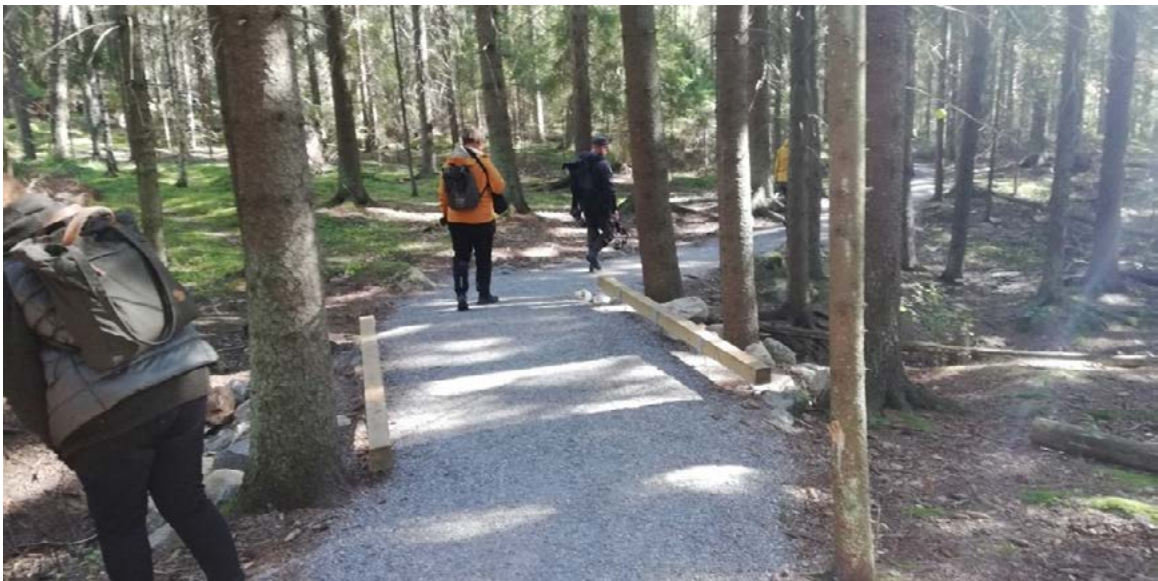

Kuva 5. Tasainen ja kovapintainen ja ympäristöstä erottuva reitti. Esimerkki Juutuan luontopolulta. Kuva: Jari Virnes.

Kuva 6. Reitin taukopaikalla leveys mahdollistaa ohittamisen. Penkissä on kaksi korkeutta ja tilaa on myös apuvälineelle. Esimerkki Kurjenrahkan kansallispuistosta. Kuva: Jari Virnes.

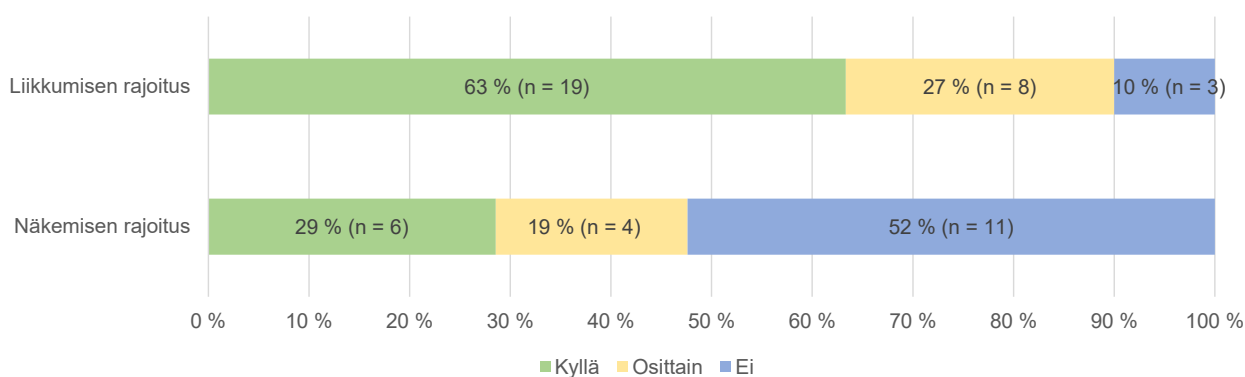
Kuva 7. Kulun turvaamista kohdassa, jossa on iso pudotus. Esimerkki Kurjenrahkalta. Kuva: Jari Virnes.

2.4.3 Opastus

Opastuskohdassa arvioitiin mm. opastaulut, reittimerkit ja viitoitus. Arviointiin vaikutti sekä määrä että laatu. Näkörajoitteisilla kohteiden opastus vastasi tarpeita ainoastaan neljällä kohteella (n = 6): Könkään kuohulla, Hakin helpommalla, Karjalankallion huilauksella ja Harjureitin osalla. Osittain opastus vastasi näkörajoitteisten tarpeita neljällä kohteella: Huosilammen polulla, Karpalopolulla, Hakin

helpommalla ja Juutuan luontopolulla. Yli puolet näkörajoitteisista vastaajista (52 %) koki kohteet opastuksen osalta soveltumattomaksi tai riittämättömäksi.

Liikuntarajoitteisista vastaajista opastuksen koettiin olevan soveltumatonta tai riittämätöntä kolmella kohteella: Huosilammen polku, Napapiirin nopea ja Jeturkastin reitti.

Kuva 8. Vastaukset kysymykseen "Soveltuiko opastus sinulle?".

Hyvän opastuksen ominaisuuksia

- Viitat: erottuvat kaukaa, sijoittuvat polun välittömään läheisyyteen, ovat alhaalla, edusta on tasainen ja esteetön, viitan teksti on riittävän isoa, pohjasta erottuvaa ja taktiilia (esim. kaiverrettuja).
- Reittimerkinnät: Merkintä kulku-suuntaan nähden oikealla puolella polkua ja maastosta selkeästi erottuvaa (kontrasti ympäristöön). Jana-reiteillä merkit palatessa myös kulku-suuntaan nähden reitin oikealla puolella.
- Opastustaulut: Reitin alussa reitistä kertova infotaulu. Yleensä ottaen opasteet ovat välittömästi polun vierellä. Taulut korkeudella, jonka apuvälineessä istuvat ja lyhyet ihmi-

- set pystyvät helposti lukemaan yläosaa myöten. Opasteisiin riittävän iso kirjasinkoko. Taulujen rakenteen tulee olla selkeä. Mukaan esim. QR-koodeja (kuvia opasteista, kuvailutekstejä tms.) taktiilisen kehyksen tms. sisällä. Mukaan myös muita uusia tekniikoita, esim. sijaintiin perustuvat infot puhelimesta.
- Kartat: Reittiin liittyvän kartan tulisi olla mahdollisimman yksinkertainen. Pääsääntöisesti kartat ovat näkörajoitteisille haastavia. Näkörajoitteisille tilanteen salliessa tulisi harkita reitin kuvailua äänitiedoston avulla, kohokarttoja tms. uuden teknologian keinoja.

Kuva 9. Hyvä viitta erottuu kaukaa, sijoittuu polun välittömään läheisyyteen, on alhaalla, edusta on tasainen ja esteetön, viitan teksti on riittävän iso, pohjasta erottuvaa ja toimii myös taktiilina. Esimerkki Punkaharjulta. Kuva: Jari Virnes.

Kuva 10. Ympäristöstä selkeästi erottuva, reitin oikealle puolelle asennettu reittimerkintä. Esimerkki Kurjenrahkan kansallispuistosta. Kuva: Jari Virnes.

Kuva 11. Opastustaulukehikon edustan tulee olla tasainen ja kova. Opastetaulut sijoitetaan riittävän alas. Esimerkki Punkaharjulta. Kuva: Jari Virnes.

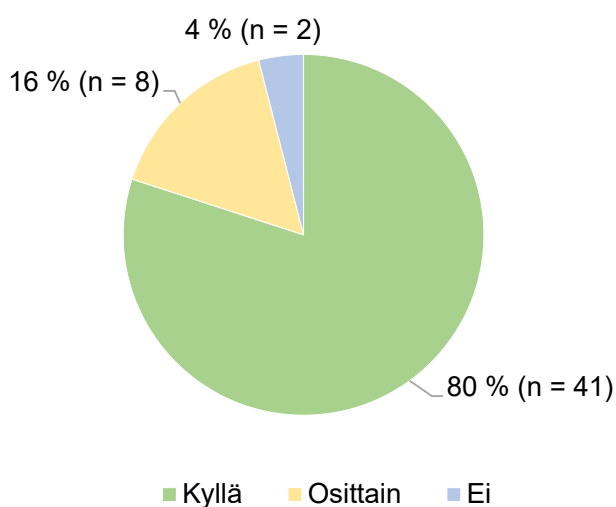

Kuva 12. Reitin alussa olisi hyvä olla mahdollisimman selkeä kartta reitistä. Tilanteen salliessa voi harkita näkörajoitteisille esim. kohokarttoja, jotka antavat mielikuvan reitistä. Sijaintiin perustuvia uuden teknologian ratkaisuja älypuheliiniin kannattaisi myös testata. Esimerkki kohokartasta Kurjenrahkan kansallispuistosta. Kuva: Petri Hautala.

2.4.4 Maaston muodot

Maaston muotoja arvioitaessa huomioitiin mm. nousut, laskut, korkeuserojen vaihtelut ja kaltevuudet. Suurin osa vastaajista (80 %) koki maaston muodot rajoitteeseensa nähden soveltuviksi. Ainoastaan kahdella kohteella kaksi liikuntarajoitteista vastaajaa arveli maaston muotojen olevan rajoitteeseensa nähden soveltumattomia; Muikkupuron mut-

kalla ja Jeturkastin reitillä. Näkörajoitteisille osittain soveltumattomia kohteita olivat Könkään kuohu, Napapiirin nopia ja Vikakönkään kalastuslaituri. Liikuntarajoitteisille osittain soveltumattomia kohteita olivat Könkään kuohu, Hakin helpompi, Karjalankallion hui-
laus, Lihapyörteen polku sekä Torpan polku.

Maaston muotoihin voi vaikuttaa vain rajallisesti. Esteettömän reitin käyttäjälle sivuttaiskaltevuus on isompi haaste kuin pitkittäiskaltevuus. Olen-
naista on reitin muotojen riittävän kattava kuvailu.

Kuva 13. Vastaukset kysymykseen "Olivatko reitin maastonmuodot sinulle soveltuvia?".

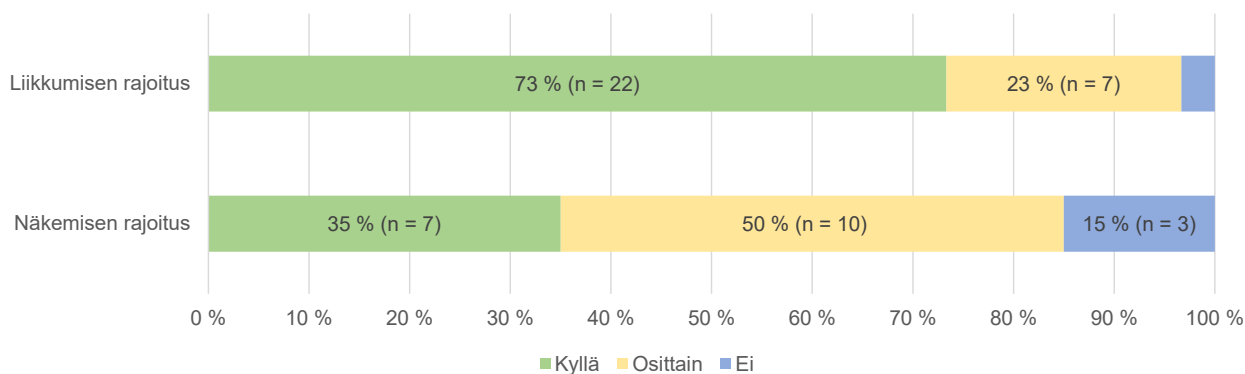
Kuva 14. Sivuttaiskaltevuus on vaaratekijä sekä apuvälineillä kulkijoille että näkörajoitteisille. Kuva: Jari Virnes.

2.4.5 Taukopaikat

Taukopaikkojen soveltuvuutta arvioitaessa huomio oli laavuissa, puuvajoissa, tulenteopaikoilla, käymälöissä jne. Kohteiden varustelussa oli paljon eroja samoin kuin vastaajien toimintarajoitteissa. Hyvien taukopaikkojen ominaisuuksia on kirjattu yksilöidymmin osioon, jossa arvioidaan itsenäisen käytön mahdollisuuksia (luku 2.5).

Yleisesti ottaen taukopaikkojen palveluvarustus toimi paremmin liikunta- kuin näkörajoitteisille. Liikuntarajoitteisista 73 % koki taukopaikat sellaisenaan käyttöön soveltuviksi. Liikuntarajoitteisten haasteet liittyivät yleensä tilaan – tai sen puuttumiseen – ja apuvälineellä toimimiseen kuten puukatokselle, käymälään ja tulipaikan äärelle pääsyyn sekä itsenäiseen tulenteon mahdollisuuteen jne.

Näkörajoitteisista vain joka kolmas (35 %) koki taukopaikan nykyisellään soveltuvan kuudella kohteella näkörajoitteiselle. Näkörajoitteisten arvioinneissa keskeisin haaste liittyi valon ja kontrastien puutteeseen. Myös rakenteiden yläesteet, kuten matalat ovikarmit ja kulkuaukot koettiin haasteeksi.

Kuva 15. Vastaukset kysymykseen "Oliko taukopaikan esteettömyys sinulle sopiva?"

Kuva 16. Suurin haaste näkörajoitteisille oli kontrastien puute rakenteissa, kuten käymälöissä ja laavuilla. Toinen haaste olivat rakenteiden yläesteet, kuten matalat ovikarmit ja kulkuaukot. Kuvat: Jari Virnes.

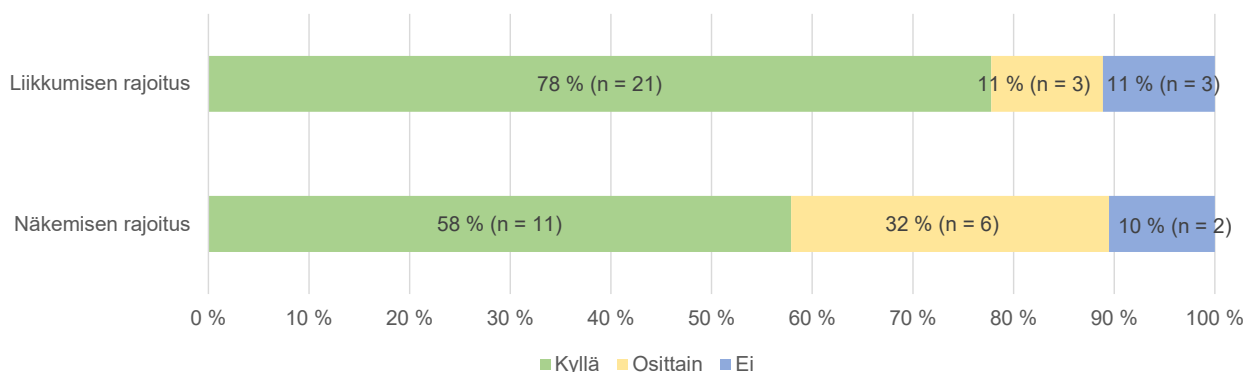

Kuva 17. Esimerkiksi liian matalat tulipesät, vaikeudet liikkua tulipesän ympärillä sekä vaikea pääsy puukatokseen tai käymälään voivat olla haasteellisia tilanteita liikuntarajoitteisille. Kuva: Jari Virnes.

2.4.6 Muut rakenteet

Muissa rakenteissa arvioitiin esim. katselulavoja ja -torneja sekä laitureita. Näitä oli vain muutamilla kohteilla. Liikuntarajoitteisille nämä toimivat melko hyvin; 78 % oli niihin tyytyväinen. Osittain soveltuviksi koettiin Muikupuron polun ja Napapiirin nopian rakenteet sekä soveltumattomiksi Jeturkastin ja Urpiaislenkin rakenteet näiltä osin. Vastauksien subjektiivisuutta kuvastaa se, että Harjureitillä osalla muut rakenteet koettiin samalla käynnillä sekä osittain että täysin soveltumattomiksi.

Näkörajoitteista 58 % koki nykyiset rakenteet soveltuviksi. Osittain soveltuviksi koettiin Huosilammen polun, Kariholman reitin, Jeturkastin reitin, Juutuan luontopolun, Könkään kuohon ja Napapiirin nopian muut rakenteet sekä soveltumattomiksi Urpiaislenkin ja Vikaköngän kalastuslaiturin rakenteet.

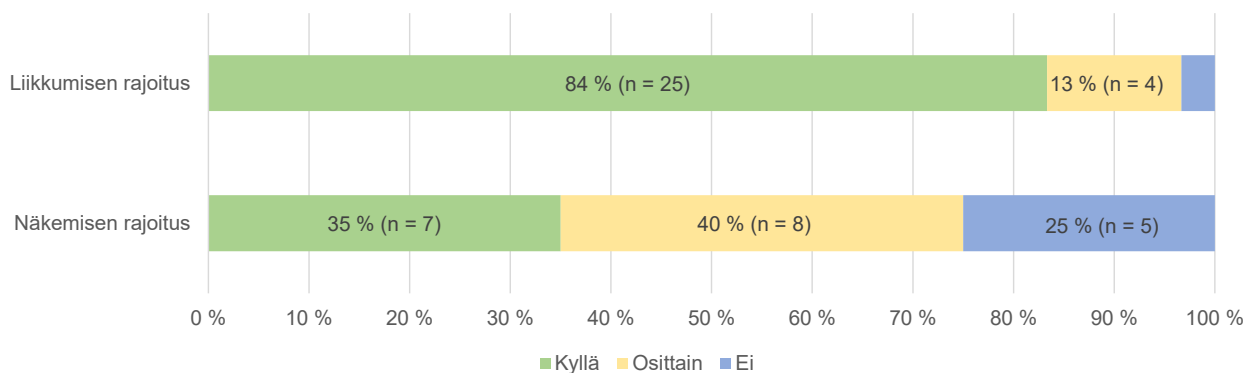
Kuva 18. Vastaukset kysymykseen "Oivatko reitin muut rakenteet sinulle soveltuvia?".

2.5 Itsenäisen kulkemisen mahdollisuudet ja edellytykset

Kyselyssä haluttiin saada arviointia siitä, miten hyvin luontokohteella voisi vierailla itsenäisesti. Todellisuudessa ihmisillä voi olla toimintarajoitteita, jotka vaativat aina mukaan avustajan. Tällaisia vastaajia oli myös kokemusasiantuntijoiden joukossa. Hyvänä tavoitteena voisi kuitenkin pitää, että toimintarajoitteen salliessa luontokohde sallisi itsenäisen toiminnan, mikä edellyttää eheää palveluketjua ennakkotiedosta maaston rakenteisiin.

2.5.1 Saapuminen ja pysäköinti

Saapumiseen liittyy mm. opastus pysäköintipaikalla, merkityt esteettömät pysäköintipaikat niin omalle kulkuneuvolle kuin saattoliikenteelle sekä pysäköintipaikan tasaisuus ja pinnoite. Ainoastaan neljällä kohteella saapuminen ja pysäköinti oli itsenäisesti mahdollista kaikilla liikunta- ja näkörajoitteisilla vastaajilla: Torpanpolulla, Storträskin reitillä, Porkkalan katselulavalla ja Kariholman reitillä. Pysäköintipaikat palvelivat melko hyvin liikuntarajoitteisia; 84 % vastasi itsenäisen toiminnan olevan mahdollista. Näkörajoitteisilla vastaava luku oli vain 35 %.

Kuva 19. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko saapuminen ja pysäköintialue itsenäisen toimimisen?"

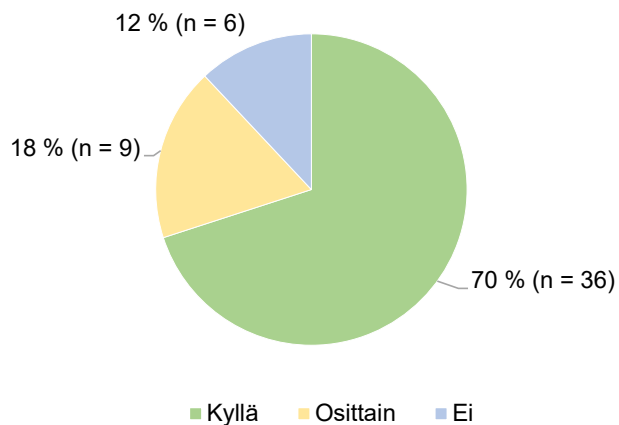
Kuva 20. Esimerkki Sipoonkorvesta. Kuva: Jari Virnes.

Hyvän saapumisen edellytyksiä

- Pysäköintipaikan osoite ja nimi on esitiedossa
- Selkeät lähestymisopasteet
- Merkitty esteetön pysäköintipaikka
- Merkitty saattoliikenteen paikka
- Tasainen ja kova pysäköintialue
- Pysäköintialueella ei ole liian karkea, irtonainen pinta
- Pysäköintipaikka on mahdollisimman lähellä esteetöntä reittiä.

2.5.2 Kulkuväylä reitin alkuun

Toimintarajoitteesta riippuen vastaukset vaihtelivat hyvin paljon. Samalla kohteella joku koki pinnoitteen vaikeaksi, kun taas toinen vastaaja ei kokenut siinä mitään ongelmaa. Vastaavasti samalla kohteella toinen löysi reitin alun helposti ja toinen ei. Ainoastaan kuudella kohteella kulkuväylä reitin alkuun oli sekä liikunta- että näkörajoitteisten mielestä selkeästi löydettävissä ja hyvin kuljettavissa: Torpanpolulla, Storträskin reitillä,

Kuva 21. Vastaukset kysymykseen "Maidollistiko kulkuväylä reitin alkuun itsenäisen toimimisen?"

Porkkalan katselulavalla, Kariholman reitillä, Hakin helpommalla polulla ja Karjalankallion huilauksella. Muilla oli haasteita reitin alun löytämisen tai pinnoitteen kanssa. Reitien alku löydetään paremmin, jos luontoon.fi:ssä on riittävä tieto, pysäköintipaikka on mahdollisimman lähellä reitin lähtöpistettä ja reitin alku on selkeästi merkitty.

Hyvä kulkuväylä reitin alkuun edellyttää

- Pysäköintipaikalta havaitsee reitin alun helposti.
- Alusta on tasainen ja kova.

Kuva 22. Liian karkea ja epätasainen alusta on erityisen haastava apuvälineellä kulkevalle. Kuva: Jari Virnes.

2.5.3 Reitti

Kysyttäessä kulkemisen mahdollisuutta toimintakykyyn nähden 86 % vastasi "kyllä" eli kulkeminen onnistui. Kun kysyttiin itsenäisen kulkemisen mahdollisuutta, vain 63 % vastasi "kyllä". Tätä voitaneen selittää rajoitteen laadulla; osa kokemusasiantuntijoista tarvitsi liikkeessaan avustajan.

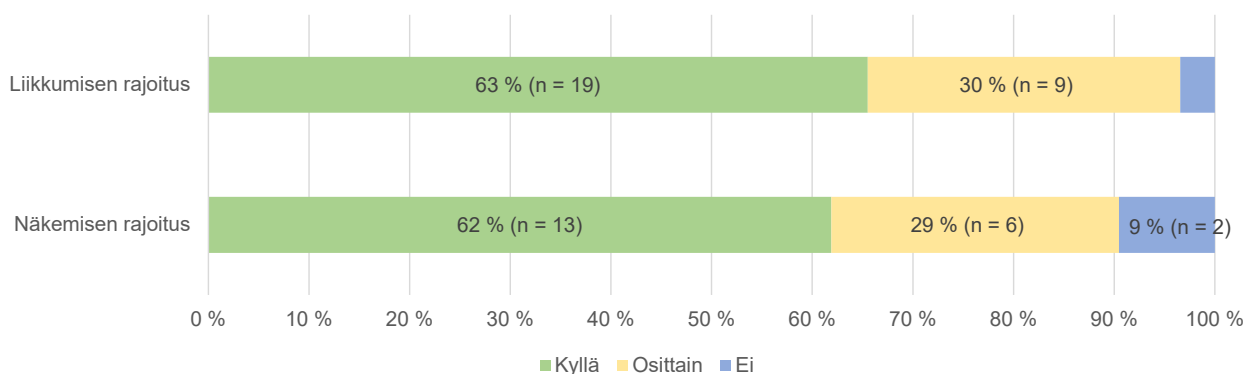
Itsenäinen kulkeminen ei ollut sen helppompaa tai vaikeampaa verrattaessa liikunta- ja näkörajoitteisten vastauksia. Haasteita toivat eri asiat. Liikuntarajoitteisten itsenäistä liikuntaa vaikeuttivat isot tai pitkät nousut sekä sivuttaiskaltevuus, kun taas näkörajoitteisille haasteita toivat reunojen pudotukset sekä esteet polulla ja oksat. Liikuntarajoitteisilla itsenäinen kulkeminen ei onnistuisi Muikkupuron mutkalla eikä Jeturkastin reitillä. Näkörajoitteisille itsenäinen kulkeminen ei onnistuisi Huosilammen polulla eikä Urpiaislenkillä.

Hyvän reitin ominaisuuksia

- Reitin alussa on siitä kertova opaste.
- Alustan pinta on kova.
- Leveys on riittävä.
- Sivuttaiskaltevuus on enintään 3 %.
- Jyrkkiä tai pitkiä nousuja vältetään, mikäli voidaan.
- On kohtia, joissa apuvälineillä liikkuvat pystyvät ohittamaan.
- Taukopaikkoja on nousujen lopussa ja pitkillä nousuilla matkan varrella.
- Taukopaikoilla on erikorkuisia penkkejä, alusta on tasainen ja tilaa on myös apuvälineille.
- Kaiteiden viereen pääsee ja ne kestävät nojailun sekä tuen oton.
- Ei ole irtokiviä.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Reitti erottuu ympäristöstä.
- Ei ole yllättäviä esteitä kuten kiviä tai juuria.
- Ei ole yläesteitä eli oksia.
- Reunoilla ei ole liian isoja pudotuksia tai niissä kohdin on kaide.

Kuva 23. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko reitti itsenäisen toimimisen?"

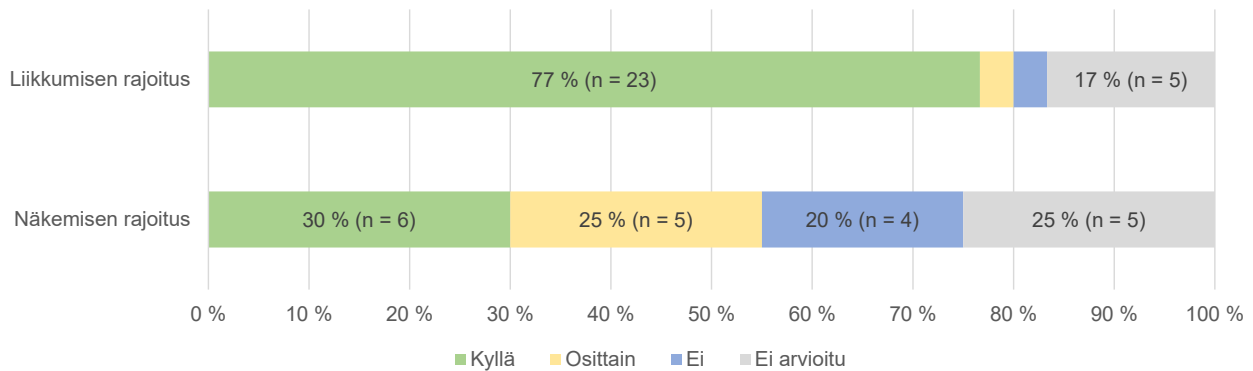

Kuva 24. Vaarallisia paikkoja näkörajoitteisille. Kuvat: Jari Virnes.

2.5.4 Käymälä

Käymälöissä liikuntarajoitteiset on huomioitu selvästi paremmin kuin näkörajoitteiset. Liikuntarajoitteisista vastaajista 77 % koki käymälät soveltuviksi itsenäiseen toimintaan, näkörajoitteisista vain 30 %. Näkörajoitteiset arvioivat soveltumattomiksi käymälöiksi Na-

papiirin nopian (2 kpl), Huosilammen polun, Vikakönkään kalastuslaiturin sekä Könkäänsaaren esteettömän luontopolun käymälät. Liikuntarajoitteisille soveltumattomaksi käymäläksi arvioitiin Napapiirin nopian ja osittain soveltuvaksi Hakin helpomman käymälä.

Kuva 25. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko wc/käymälä itsenäisen toimimisen?"

Hyvän käymälän ominaisuuksia

- Oven edustalla on ohjeistuksen mukaisesti tasaista tilaa.
- Ovi on kevyt ja sen pystyy vetämään kiinni sisäpuolelta.
- Sisätila on ohjemitoituksen mukainen.
- Alustalla on helppo liikkua. Liian isorakoinen metalliritilä on vaikea esim. kyynärsauvoille ja kapeilla pyörillä varustetuille apuvälineille.
- Pytyn yhteydessä on tilaa molemmilla puolilla sekä kiinteät laskettavat käsituet
- Ylläpito läpi vuoden.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Käymälä on merkitty oven ulkopuolella riittävän isolla merkillä.
- Valoa on mahdollisimman paljon. Valoisuutta voi lisätä vaaleilla maaileilla.
- Kontrastit: ovi erottuu ulkoseinästä ja sisällä lattia, pytty, seinä jne. erottuvat toisistaan.

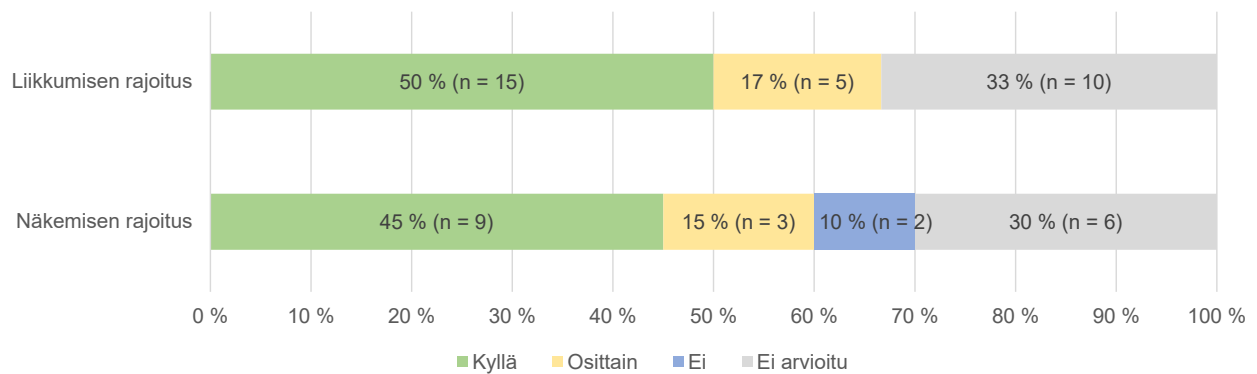
Kuva 26. Käymälän merkin pitää olla näkyvä ja erottuva. Valoisuus ja hyvät kontrastit ovat tärkeitä erityisesti näkörajoitteisille. Esimerkit Sipoonkorven, Oulangan ja Kurjenrahkan kansallispuistoista. Kuvat: Jari Virnes.

2.5.5 Laavu

Laavut palvelivat hivenen paremmin liikunta- kuin näkörajoitteisia. Puolet liikuntarajoitteisista koki laavun toimivaksi itsenäistä toimintaa ajatellen. Näkörajoitteisista 45 % koki laavu-

vun sopivaksi itsenäiseen toimintaan. Näkörajoitteisille soveltumattomiksi koettiin Huosilammen ja Muikkupuron laavut. Kaikilla kohteilla ei ollut laavua.

Kuva 27. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko laavu itsenäisen toimimisen?"

Kuva 28. Laavun alas laskeutuvat reunat ja kontrastien kannalta haastava pimeätkö peräosa ovat näkörajoitteisille haaste. Kuva: Jari Virnes.

Hyvän laavun ominaisuuksia

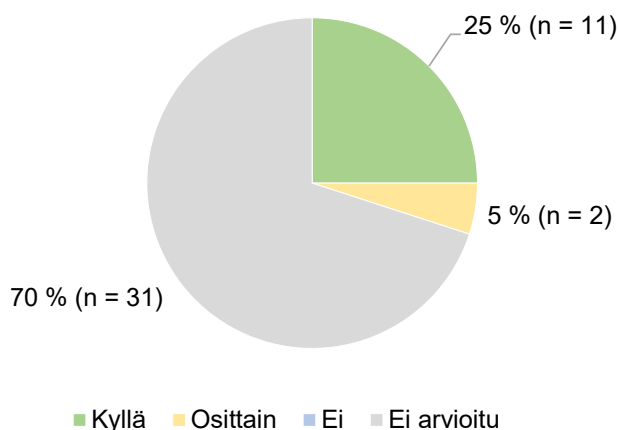
- Laavun ja tulipesän alusta ja edusta on tasainen ja kova.
- Laavun ja tulipesän välissä on riittävästi vapaata tilaa.
- Tulipesä ei ole liian matala tai korkea apuvälineen käyttäjälle.
- Tulipesän ympärillä pystyy liikkumaan apuvälineen kanssa.
- Tulipesän ympärillä on erikorkuisia penkkejä, kiinteitä tai irtonaisia.
- Istuinkehä on avoin.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Laavun reunoilla on riittävästi korkeutta.
- Riittävä valo ja kontrastit esim. sisäänmenossa.
- Vaaralliset ja terävät kulmat on poistettu.

2.5.6 Kota/keittokatos

Kodan yhteydessä tuli arvioida myös keittokatosista. Kaikilla kohteilla ei ollut kotaa tai keittokatosta. Arvion antoi 11 vastaajaa yhdeksällä kohteella; Juutuan luontopolku, Könkään kuohu, Napapiirin nopia, Lihapyörteen polku, Huosilammen polku, Muikkupuron mutka, Torpanpolku, Storträsk ja Karpalopolku. Mikään kohde ei ollut täysin soveltumaton itsenäiseen toimintaan. Muikkupuron mutkan laavun ja Napapiirin nopian kotalaavun liikuntarajoitteiset arvioivat osittain sopivaksi.

Kuva 29. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko kota itsenäisen toimimisen?"

Kuva 30. Esimerkki Punkaharjulta täyttää lähes kaikki hyvän keittokatoksen kriteerit. Kuva: Jari Virnes.

Hyvän kodan/keittokatoksen ominaisuuksia

- Kotaan/keittokatokseen pääsee sisälle.
- Tulipesä ei ole liian matala tai korkea apuvälineen käyttäjälle.
- Tulipesän ympärillä pystyy liikkumaan apuvälineellä.
- Tulipesän ympärillä on erikorkuisia penkkejä.
- Kodan/keittokatoksen ja tulipesän alusta on tasainen ja kova.

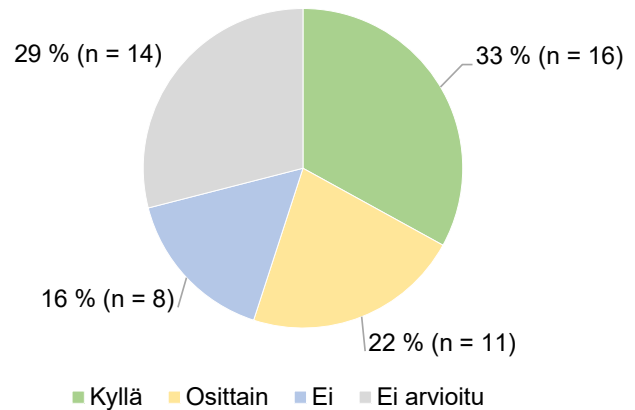
Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Kodan/keittokatoksen reunoilla on riittävä korkeus.
- Kontrastit: penkit ym. erottuvat kodan sisätilassa.

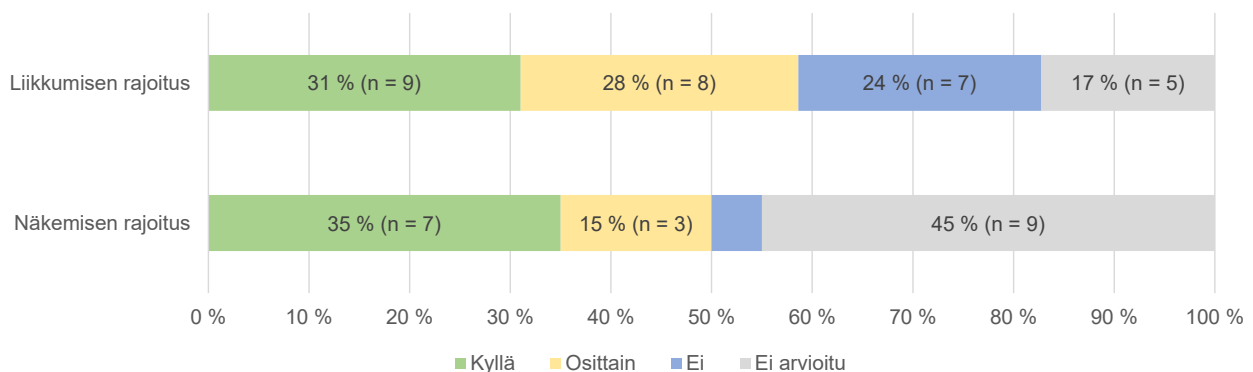

2.5.7 Puuvarasto

Sekä liikunta- että näkörajoitteiset arvioivat puuvaraston käytön useimmiten haastavaksi; kaikista vastaajista vain 33 % koki itsenäisen toiminnan onnistuvan. Haasteet liittyivät lähinnä puuvarastoon pääsemiseen. Sekä liikunta- että näkörajoitteiset arvioivat Huosilammen (3 kpl) ja Könkäänsaaren esteettömän luontopolun (2 kpl) puuvaraston soveltuvan itsenäiseen toimintaan. Näiden lisäksi liikuntarajoitteiset arvioivat itsenäiseen toimintaan soveltuvaksi Lihapyörteen polun, Storträskin reitin (2 kpl), Karpalopolun ja Juutuan luontopolun puuvarastot. Näkörajoitteiset puolestaan arvioivat itsenäiseen toimintaan soveltuvaksi Könkään kuohun (2 kpl), Karjalankallion huilauksen, Hakin luontopolun (2 kpl) ja Torpanpolun puukatokset. Liki puolet näkörajoitteisista jätti vastaamatta tähän kohtaan.

Kuva 31. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko puuvarasto itsenäisen toimimisen?"

Kuva 32. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko puuvarasto itsenäisen toimimisen?", Liikunta- ja näkörajoitteisten vastaukset eriteltynä.

Hyvän puuvaraston ominaisuuksia

- Puuvarastoon pääsee sisälle apuvälineellä. Alaosan kynnyksen voi ylittää esim. luiskalla.
- Polttopuu on tavoitettavissa apuvälineellä istuen.
- Saha ym. työkalut ovat saavutettavissa.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Puu on klapeina eikä vaadi sahaamista tai pilkkomista.
- Kirveen sijasta ja lisäksi voisi käyttää kiinteitä pilkkomistelineitä.

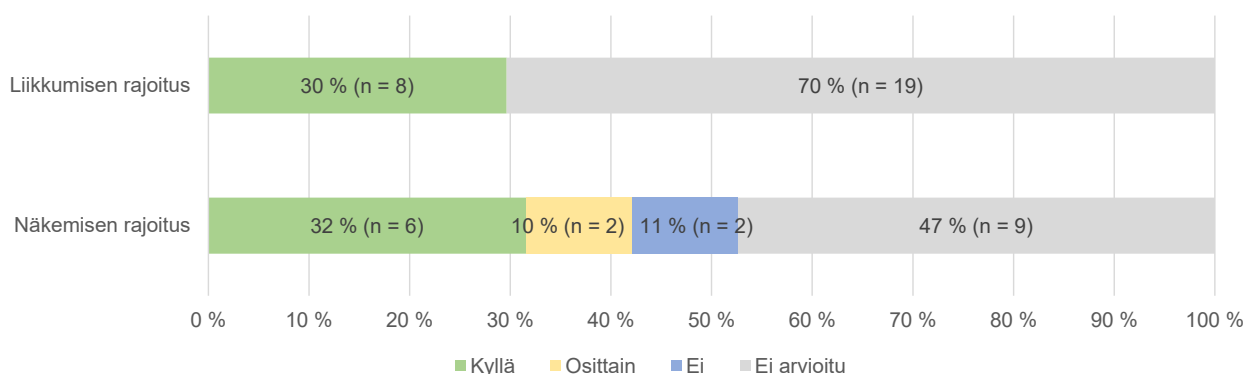

Kuva 33. Juutuan luontopolulla liikuntarajoitteiset pääsevät hyvin polttopuuvarastoon. Kuva: Jari Virnes.

2.5.8 Katselulava

Katselulavoista saatiin arvioita 11 kohteelta: Juutuan luontopolku, Könkään kuuhu, Liha-pyörteen polku, Huosilammen polku, Muikkupuron mutka, Könkäänsaaren esteetön luontopolku, Karjalankallion huilaus, Harju-reitin osa, Porkkalan katselulava, Jeturkastin lava sekä Karpalopolun lava. Kaikilla kohteilla ei katselulavoja ollut.

Liikuntarajoitteiset kokivat kaikki lavat ja katselupaikat itsenäiseen käyttöön soveltuviksi. Näkörajoitteiset kokivat osittain soveltuviksi itsenäiseen toimintaan Juutuan luontopolun ja Muikkupuron mutkan katselulavat, ja täysin soveltumattomiksi koettiin Könkään kuuhun ja Huosilammen polun katselulavat.

Kuva 34. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko katselulava itsenäisen toimimisen?"

Hyvän katselulavan ominaisuuksia

- Katselulavalle pääsee: mahdolliset luiskat riittävän loivia ja leveitä.
- Pitkällä luiskalla ainakin toisella reunalla tukeva käsijohde.
- Lavan kaikilla reunoilla on alaesteet.
- Lavan pinta on ehjä ja kova.
- Kaiteet eivät tuki pyörätuolissa, rataissa tms. istuvien näkökenttää.
- Lavalla on erikorkuisia kiinteitä penkkejä, joissa on käsituet.
- Kohde tarjoaa myös äänimaisemia.

Kuva 35. Esimerkki Kurjenrahkan kansallispuistosta. Kuva: Jari Virnes.

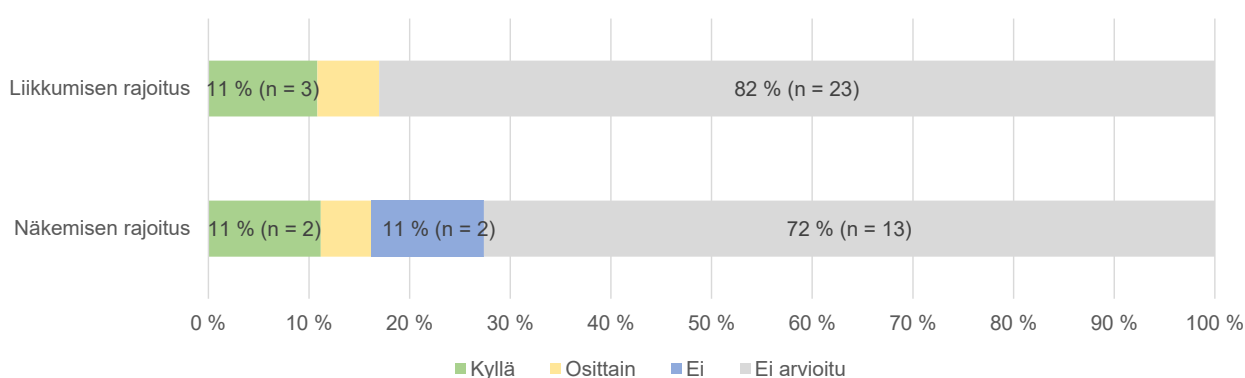
Kuva 36. Esimerkki Kurjenrahkan kansallispuistosta. Kuva: Jari Virnes.

2.5.9 Uimalaituri

Sama laituri voi palvella useampaa kuin yhtä funktiota: venelaitureilta kalastetaan, melontalaitureilta voidaan lähteä uimaan jne. Laitureita arvioitiin seitsemällä kohteella, lähinnä uimisen mahdollisuuksien kannalta: Huosilammen polulla, Lihapyörteen polulla, Karpalopolulla, Kariholman reitillä, Könkään kuohulla, Torpan polulla ja Juutuan luontopolulla. Toimintarajoitteen luonne vaikutti arvioon.

Liikuntarajoitteiset kokivat itsenäiseen toimintaan soveltuvaksi Huosilammen polun (2 kpl) ja Lihapyörteen polun laiturit. Karpalopolun ja Torpanpolun laiturit mahdollistivat itsenäisen uimisen osittain.

Näkörajoitteiset arvioivat Torpan polun laiturin itsenäiseen toimintaan soveltuvaksi. Huosilammen polun laiturit ja Kariholman laituri sekä uimaranta-alue koettiin itsenäiseen toimintaan soveltumattomaksi.

Kuva 37. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko laituri itsenäisen toimimisen?"

Hyvän uimalaiturin ominaisuuksia

- Laituri on tukeva.
- Laiturille pääsee: mahdolliset kulkusillat ovat riittävän loivia ja leveitä.
- Pitkällä kulkusillalla ainakin toisella reunalla on tukeva käsijohde. Toisella tai molemmilla puolilla on alaeste.
- Kulkusillan ja laiturin saumakohtassa on mahdollisimman vähän korkeuseroa.
- Laiturin koko mahdollistaa apuvälineellä liikkumisen.
- Uimalaiturilta pääsee hyvin veteen: istuttavat portaat tms.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Laiturilla tai sille menevällä kulkusillalla ei ole kulkuesteitä.
- Uimaportaiden tms. kohta on selkeästi osoitettu.
- Kontrastit: kulkusillan ja laiturin raja on selkeä, laiturin reunat erottuvat jne.

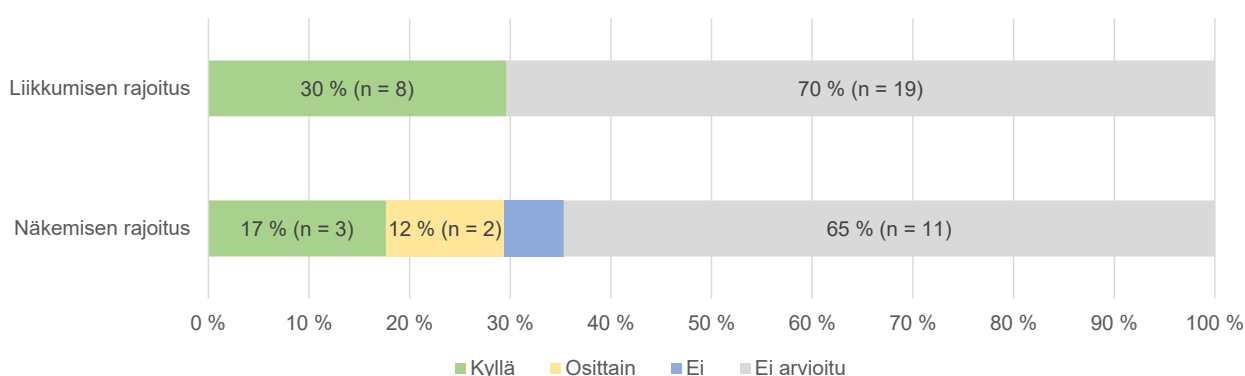
Kuva 38. Linnansaaren kansallispuiston melontalaiturilta lähdetään myös uimaan ja kalastetaan. Kuvat: Jari Virnes.

2.5.10 Kalastuslaituri ja -lava

Kalastuslaitureita arvioitiin seitsemällä kohteella: Juutuan luontopolku, Huosilammen polku, Lihapyörteen polku, Torpan polku, ja Kariholman reitti. Näiden lisäksi arvioitiin Kõnkäänsaaren esteettömän luontopolun kalastuslava sekä Vikakõnkään kalastuslaituri.

Liikuntarajoitteisille kaikki kalastuslaiturit ja -lavat mahdollistivat itsenäisen toiminnan. Näkörajoitteiset arvioivat itsenäiseen toimintaan

soveltuviksi Huosilammen polun, Torpan polun ja Kariholman kalastuslaiturin tai -lavan sekä Juutuan luontopolun sekä Vikakõnkään kalastuslaiturin osittain itsenäiseen toimintaan soveltuvaksi. Toinen näkörajoitteisista arvioi Huosilammen kalastuslaiturin tai -lavan itsenäiseen toimintaan soveltumattomaksi. Rajoitteet ja rajoitusten kokeminen ovat yksilöllisiä.

Kuva 39. Vastaukset kysymykseen "Mahdollistiko kalastuslaituri tai -lava itsenäisen toimimisen?"

Hyvän kalastuslaiturin/-lavan ominaisuuksia

- Laituri/lava on tukeva.
- Laiturille/lavalle pääsee: mahdolliset luiskat ovat riittävän loivia ja leveitä.
- Pitkällä kulkusillalla ainakin toisella reunalla tukeva käsijohde. Toisella tai molemmilla puolilla on alaeste.
- Luiskan ja laiturin saumakohtassa mahdollisimman on vähän korkeuseroa.
- Laiturin koko mahdollistaa apuvälineellä liikkumisen.
- Mikäli laiturilla on kaiteita, niin jollakin osuudella ylimmäinen kaide olisi taitettavissa sivuun, mikä mahdollistaisi kalastamisen.
- Sijoitetaan kohtaan, josta saa kalaa.

Lisäksi näkörajoitteisille tärkeitä ominaisuuksia

- Laiturilla/lavalle tai sille johtavalle luiskalla ei ole kulkuesteitä.
- Kontrastit: kulkusillan ja laiturin raja on selkeä, laiturin reunat erottuvat jne.

Kuva 40. Esimerkkinä Napapiirin retkeilyalueen kalastuslaituri Vikaköncäällä. Kuva: Jari Virnes.

2.5.11 Maisematorni

Tässä kohdassa muutamat vastaajat arvioivat maisematornien sijasta katselulavoja, joita on käsitelty jo luvussa 2.5.8. Tästä johtuen tuloksia ei esitetä.

Raportin kommentointitilanteessa 20.1.2023 pohdittiin kokemusasiantuntijoiden (4 kpl) kanssa myös itsenäiseen toimintaan soveltuvien maisematornien ominaisuuksia.

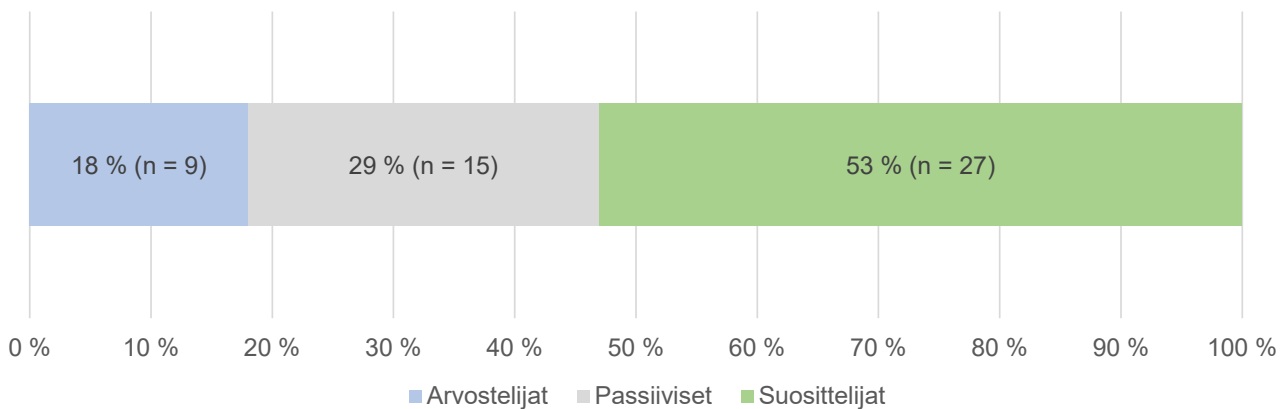
Hyvän maisematornin ominaisuuksia

- Luiskat riittävän loivia ja leveitä.
- Luiskan reunoilla suojakaiteet ja ainakin toisella reunalla tukeva käsi-johde.
- Käveleville riittävän syvät portaat.
- Tasanteen koko mahdollistaa liikku-misen apuvälineillä.
- Tasanteen kaikilla reunoilla on al-esteet ja suojakaiteet.
- Kaiteet eivät tuki pyörätuolissa tms. istuvien näkökenttää.
- Tasanteella on erikorkuisia kiinteitä penkkejä, joissa käsituet.

3 Luontokohteen suositeltavuus

Kokemusasiantuntijoilta kysyttiin halukkuutta suositella kohdetta muille saman toimintakyvyn omaaville. Vastaukset annettiin asteikolla 0–10 ja ne jaettiin kolmeen ryhmään: arvostelijat (0–6), passiiviset (7–8) ja suosittelijat (9–10). Näkö- ja liikuntarajoitteisten vastausten välillä ei ollut olennaisia eroa.

Keskiarvoksi tuli 7,7. Vastaajien kirjo näkyi myös tässä kohdassa. Vähintään yhden kerran sai arvon 9 tai 10 yhteensä 14 kohdetta: Kōnkään kuohu (2 kpl), Lihapyörteen polku, Huosilammen polku, Muikkupuron mutka, Kōnkäänsaaren esteetön luontopolku, Vikakōnkään kalastuslaituri, Hakin helpompi (3 kpl), Karjalakallion huilauk (3 kpl), Harjureitin osa (2 kpl), Stortrāsikin reitti, Porkkalan katselulava, Kariholman reitti, Jeturkastin reitti sekä Karpalopolku (3 kpl).

Kuva 41. Vastaukset kysymykseen "Kuinka todennäköisesti suosittelisit reittiä muille saman toimintakyvyn omaaville?".

4 Kehittämisehdotuksia luontokohteeseen (reittiin)

Vapaamuotoisia kehittämisehdotuksia ja kommentteja tuli kaikilta kokemusasiantuntijoilta ja kaikkiin kohteisiin (liite 1). Ehdotuksia ei ole koosteessa kohdistettu millekään kohteelle – ne kuvastavat asioita, joihin liikunta- ja näkörajoitteiset kiinnittävät huomioita ja siten antavat uusien ja vanhojen esteettömien luontokohteiden kehittäjille vinkkejä asioista, jotka kannattaisi huomioida. Pidempää kirjoituksia on pilkottu kolmen otsikon alle:

- Saapumiseen ja reitin opastamiseen liittyvät kehittämisehdotukset ja kommentit
- Reittiin ja opasteisiin liittyvät kehittämisehdotukset ja kommentit
- Palvelurakenteisiin liittyvät kehittämisehdotukset ja kommentit.

Kaikista kohteista löytyi kehitettävää ja useimmiten aika pienillä muutoksilla kokonaisuus saataisiin entistä paremmaksi: pysäköintipaikalla reitin selkeämpi merkitseminen, reitin reunat turvallisiksi, rakenteisiin enemmän kontrasteja ja valoa, yläesteiden poistoja tilanteiden salliessa jne. Joissakin tapauksissa kehittäminen edellyttäisi isompaa panostusta: lava- ja laiturirakenteita tms. Tehdävät kehittämistyöt täytyy kuitenkin asettaa ympäristön ja resurssien asettamiin puitteisiin.

5 Kehittämisen painopisteitä

Nyt tehdyssä selvityksessä oli 51 vastaajaa, joilla oli erilaisia toimintarajoitteita. Se vastaa hyvin todellisuutta; maastopalveluiden käyttäjiä on laidasta laitaan ja ehkä ihan kaikkiin tarpeisiin ei aina pystytä vastaamaan. Tavoitteena on kuitenkin palvella entistä laajempaa käyttäjäkuntaa siihen sopivilla kohteilla ja käytettävissä olevilla resursseilla.

Kehittämisen painopisteitä

- 1. Laitetaan nykyisin esteettömäksi ilmaistut kohteet 2023 saadun palautteen avulla kuntoon vuosina 2023–2024.**
- 2. Parannetaan luontokohteen ennakkoinformaation ja kohteen keskinäistä vastaavuutta.**
  - Toimenpide-ehdotus: Laitetaan 2023–2024 kuntoon nykyisten esteettömien kohteiden ennakkoinformaatiot luontoon.fi:ssä.
  - Toimenpide-ehdotus: Annetaan luontoon.fi (tai tuleva karttapalvelu) aineiston tekijöille riittävä perehdytys esteettömyysasioiden huomioimiseen.
  - Toimenpide-ehdotus: Rakenteiden, reittien ja arkeologisten kohteiden tietojärjestelmään Paveen käyttäjille parempi ohjeistus ja pavettajille riittävä perehdytys esteettömyydestä.

3. Keskitetään ja kehitetään esteettömiä palveluita resurssien ja muuttuvien tilanteiden mukaan.

Keskittäminen on ajassa elävä prosessi, johon on palattava vuosittain. Uuteen karttapalveluun liitetään myös kuntien ja yhteisöjen reittejä, mikä todennäköisesti laajentaa esteettömien palveluiden tarjontaa. Niiden sijoittuminen voi puolestaan vaikuttaa Metsähallituksen esteettömien luontokohteiden suunnitteluun.

Nyt esteettömät palvelut ajoittuvat lumettomaan kauteen ja sijoittuvat pitkälti kuivalle maalle. Tulevaisuuden selkeitä kehittämiskohteita ovat talviajan palvelut sekä vesistöihin liittyvät palvelut: laiturit, kalastus, melonta, uiminen jne.

- Toimenpide-ehdotus: Vuoden 2023 loppuun mennessä kerätään alueilta listaa potentiaalisista, keskitämistä tukevista kohteista, kuvailu tarvittavista toimenpiteistä sekä alustava kustannusarvio. Lista tukee myös hankkeiden suunnittelua.

4. Yhtenäisempi käsitys esteettömien palveluiden toteutustavoista.

- Toimenpide-ehdotus: Kerätään kokemuksia hyvistä ratkaisuksista. Testataan, seurataan ja mielekkäissä osioissa yhtenäistetään esteettömien palveluiden rakentamis- ja ylläpitotapoja; reitin merkintä, reitin pohjatyö, reunojen huomioiminen, pintamateriaali, käymälät, kodat, laiturit, jne.

5. Jatkuvan oppimisen ajatus

Esteettömyyden huomioiminen reiteillä osataan jo paremmin kuin taukopaikoilla. Tulevaisuudessa huomio kohdistetaan erityisesti taukopaikkojen esteettömyyteen.

Liikuntarajoitteisten tarpeita osataan huomioida paremmin kuin näkörajoitteisten. Näkörajoitteisten parempi huomioiminen vaatisi perehdyttämistä kentällä sekä satsaamista uudenlaisten esitystekniikoiden oppimiseen, esim. kohokartat ja äänitiedostojen käyttö.

- Toimenpide-ehdotus: Koulutetaan kenttähenkilökuntaa systemaattisesti esteettömyyden huomioimiseen taukopaikkojen rakenteissa: käymälät, laavut, keittokatokset, laiturit jne. Apuna lähinnä tutkimiskäynnit ja Liikuntapaikka- ja luontorakentamisen opas – jota ei vielä ole olemassa.

- Toimenpide-ehdotus: Päivitetään Paralympian v. 2001 tekemä Liikuntapaikka- ja luontorakentamisen opas.
- Toimenpide-ehdotus: Valtakunnallisessa ja julkisessa rakennepiirustuskokoelmassa huomioitu esteettömyys.
- Toimenpide-ehdotus: Tuetaan uudenlaisten esitystekniikoiden käyttöä, esim. kohokartat ja äänitiedostot, sijaintiin perustuvat sovellukset puhelimissa sekä luontokeskusten näyttelyt.

Liite 1 Vapaamuotoiset kommentit

Saapumiseen ja reitin löytymiseen liittyvät kehittämissuhteet ja kommentit

Liikuntarajoite

- Parkkipaikan sorapinta haastava, kaltevuus paluumatkalla liian jyrkkä 16 % ennen parkkipaikkaa.
- Ajo-ohjeet oikealle parkkialueelle kuntoon luontoon.fi-sivuille.
- Myös huussin kyltti parkkialueelle.
- Reitin alkuun on opaste parkkialueella portin vieressä, mahtuuko portin vierestä kulkemaan myös pyörätuolilla? Reitin alkuun on toinenkin polku, mutta siinä ei ole opastetta.
- Reitille pitäisi paikan päällä olla kunollinen opastus, sillä se puuttui kokonaan. Edes reitin lähtöpaikasta ei ollut opastusta. Mitään reitistä ei myöskään ollut opastuskeskuksessa. Seinäkartassa kuulemma näkyy, MUTTA pyörätuolista käsin ei sitä näe.
- Maantieltä opastusta voisi parantaa.
- Ehdottomasti selkeämpi info parkkialueesta ja reitin lähtöpisteestä. Nyt katsoin retkikartasta kohteen lähtöpisteen ja pysäköin sitten sen luokse alueelle, jossa numeroituja lämmitystolppia – se ei varmaankaan ollut oikea paikka. Vaihtoehtoisesti reitin rakennus pidemmältä, Kruunupuiston parkkialueelta lähtien.
- Alkuun parkkipaikalle parempi viitoitus ja alkutaulua hieman alaspäin niin kaikille paremmin näkyvillä.

Näkörajoite

- Parkkipaikka pieni, ei merkattu paikkaa.
- Retkikartta ja yleisesti kartat ei palvele heikkonäköistä. Ei löydä tietoa. Tai on niin hankalaa.
- Lähtöpisteen opasteet kuntoon.

Reittiin ja reitin opasteisiin liittyvät kehittämisehdotukset ja kommentit

Liikuntarajoite

- Kylttien taustalle jotain, pelkistä au-koista ei saa selvää.
- Kiutaköngkälle voisi tehdä esteettömän reitin myös.
- Opasteet ja kyltit paremmin esille. Nyt ne on polun sivulla ja jää helposti huomaamatta kasvillisuuden peitosta.
- Pidentäisin reittiä rengasreitiksi.
- Kiertoreitti järven ympäri voisi toimia paremmin.
- Pelkkä 100 m reitti katselulavalle ja takaisin ei tarjoa riittävästi Porkkalaan asti saapumiseen. Jos asuisin naapurissa, Porkkalassa, voisin käydä useammin. Muita toimintoja, kuten tulipaikalle pääsyä ja mahdollista telttapaikkaa tulisi kehittää, jotta se lisäisi viipymää. Samalla voitaisiin kehittää kokonaisuutta, jossa osa reiteistä tehtäisiin vaativan esteettömän reitin mukaisiksi. Tässä voi käyttää myös tiekantaa osittain. Nykyisellään Porkkalan parkkipaikka on auttamattoman pieni, ja esteetöntä parkkiruutua ei ole merkitty. On siis tuurissaan, pääseekö katselulavalle. Kun parkkipaikkaa laajennetaan, voitaisiin samalla rakentaa esteetön kulku parkkikselta tulipaikalle. Tulipaikka on Metsähallituksen ja siellä kannattaa ottaa käyttöön esteetön retkipöytä, jota jo monissa paikoissa onkin. Väylää keleiltä korjatessa kannattaa sora rajata lankuilla taikka tukeilla, niin se palvelee sekä rakennetta, huoltoa, pyörätuolia että näkövammaista.
- Reitti on nyt lyhyt, muutama sata metriä parkkialueelta ja valtaosin kulkee leveää (auto)tietä. Tiellä kulkiessa luontokokemus jää helposti kaukai-

seksi, pienemmällä polulla luonto on heti lähempänä. Metsän siimeksessä pidemmän matkaa kulkeva polku olisi heti itselleni vetovoimaisempi ja mielenkiintoisempi. Mahtavaa, jos reitti saataisiin kulkemaan ympyrälenkinä ettei tarvi samoja maisemia katsella edestakaisin.

- Koska reitistä valtaosa on tylsää hiekkatietä, elämyksellisyyttä voisi hakea sijoittamalla reitin varrelle opastauluja esim. alueen geologiasta, kasvillisuudesta tai historiasta. Ne tuo luonnon lähemmäs, opettaa kävijää arvostamaan ympäristöä enemmän ja roskaamaan vähemmän.
- Reitintä on alhaalla, joten lienee ok myös heikkonäköisille kävijöille.
- Polkumerkit alkuvaiheessa eri puolilla tietä – ensin oikealla ja sitten vaihtuvat vasemmalle – onko tämä ok heikkonäköisiä ajatellen?
- Itse reitti hyvässä kunnossa, ei minulle hankalia kuoppia tms.
- Oranssit reittimerkit jatkuu puuvajan ohi mutta esteetön polku ei – tulisiko tämä reitti merkitä omalla merkillään?
- Reitti oli aika lyhyt pelkälle reitin kiertämiselle, tekisin sinne ehdottomasti laavun, jotta sinne voisi tehdä retken. Osittain sora oli huuhtoutunut pois, lisäisin kivituhkaa tai pienempää sora-rostusta.
- Reitti on hyvä. Siinä on vain paluumatkalla kovasti mäkeä ja siihen ainakin itse tarvitsen avustajaa pyörätuolin kanssa. Omat voimat ei riitä. Asialle ei kuitenkaan tuossa maastossa voi mitään. Pääasia, että tieto löytyy reitin infosta. Nyt oli ollut aikamoinen rankkasade joku aika sitten ja yhdestä kohdasta reitillä oli hiekka lähtenyt

”karkuun” ja niin meinasi lähteä sitten pyörätuolikin, kun en huomannut sitä etukäteen. Törmäsin aitaan, mutta se piti onneksi hyvin!

- En oikein tiedä.
- Unelmissa on saada reitti kiertäväksi, eli alkaa ja loppuu eri paikkaan.
- Mikäli kalastus säilyy osana kohdetta, tulisi se mahdollistaa kaikille kävijöille esteettömällä kalastuslaiturilla. Lampi on pieni ja ainakin osittain pitkospuut voisi tehdä rattaille ja pyörätuolille sekä kyynärsauvoilla kulkeville riittävän leveiksi. Rakenteiden ja maaston huoltoon tulisi kiinnittää huomiota. Nyt puuceen ovi ei mennyt kunnolla kiinni ja soraistetut polut alkavat reunoistaan pyöristyä, joka kaventaa käyttökelpoista väylää. Suosittelisin lankkureunoja koko reitin pituudelle, jotta maan valuminen vähenee ja huolto helpottuu. Samalla hyötyvät näkövammaiset ja rattailta sekä pyörätuolilla kulkijat.
- Mukava reitti, jossa luonto lähellä ja läsnä. Myötäpäivään kulkiessa isomat mäet pääsee laskeutumaan alas. Kuitenkin myötäpäivään kulkiessa jonkun verran pitkososuudella vastaantulevia retkeilijöitä, jotka jatkamassa risteävälle ”kapealle” pitkosreitille. Mutta kaikki mahduttiin! Reitin varrella katselulava melko pieni, jos useampi pyörätuoli mukana. Toivoisin lavaa syvemmälle suolle, nyt vähän katsellaan sivusta. Upeat suon tuoksut toki läsnä.
- Reitin varrella katselu-/kalastuslava, jotta pääsee nauttimaan järvimaisemasta ja bongailemaan samalla lintuja tai saimaannorppia. Nyt maisema vain pilkotteli puiden takaa.
- Puulajikylttejä polun varteen, jotta saisi vastauksia itseä mietityttämään jäänneistä puista.
- Ohjeen mukaisesti vastapäivään kulkiessa taukopaikka jää alkuun, sillä parkkipaikalle paluun jälkeen ei vält-

tämättä halua enää palata mäkeä ylös laavualueelle. Voisiko ”alaosassa” reittiä olla taukopöytä tms.?

- Kiersin Karjalankallion huilauksen suosituksen vastaisesti vastapäivään aloittaen parkkipaikalta Puistometsäntietä pitkin. Siten sain laavupaikan reitin lopuksi, oli mukava tulistella ja syödä eväitä kulkemisen päätteeksi eikä tarvinnut juuri kulkea edestakaisin. Ymmärrän, että pyörätuolilla pitkä matet helpompi tulla alas kuin ylös.
- Reitti varmaan mahdollista yhdistää alueen muihin reitteihin, jolloin saadaan pituutta lisää.
- Reitti oikein hyvä nykyisellään, kun maastoutuu vielä lisää niin viihtyvyys paranee. Kulkupohja hyvä ja profiili oikein mukava. Kiertosuuntaa kannattaa painottaa vielä lisää.
- Kehottaisin painottamaan lisää lenkin ns. kahdeksikkomuotoa ja noudattamaan kiertosuuntaa, muuten pyörätuolin käyttäjällä tulee rankka reissu ja nautinto jää välistä.
- Taulujen tuonti ihan reitin viereen tai reitin tasaaminen juurelle asti niin kaikki pääsevät lukemaan opasteet.
- Reitti on oikein pätevä ja Sammakoniemen rakenteet hyvin esteettämiä, ei tule mieleen mitään erityistä yksittäistä parannuskohdetta. Penkkejä reitin varrelle, ja reitin jyrkkyys pääsi hieinan yllättämään, sitä kannattaa painottaa.
- Opasteet paremmin (Jäniskosken riipusillan lähellä olevat). Lisäisin luontoon.fi-sivuilla olevaan osioon joen länsipuolella olevan reitin.
- Olisi mukavaa, jos esteetön reitti jatkuisi lammen ympäri, kuten nyt menee ei-esteetön reitti. Tai jos ei kokonaan esteetöntä pitkosreittiä pystytäkään tekemään, ainakin kolmas lankku pitkospolulle, jotta myös kyynärsauvoilla helpompi kulkea.

Näkörajoite

- Värikontrastit.
- Kohokartta.
- Polulle kaide lammen puolelle.
- Värikontrastit, kohokartta alkuun ja laavulle.
- Reitillä paikoin yläesteitä. Pystyin väistämään.
- Reitti on loistavassa kunnossa ja pinnaltaan yksi parhaista metsäteistä, joi- ta olen kulkenut. Reitillä on risteyksissä kiitettävän selkeä viitoitus, jos- kin latujen vuoksi välillä kauempana penkan puolella. Reitti kulkee kau- niissa moniaistillisesti nautittavassa ympäristössä ja vaihtelevat maisemat luo miellyttävän luontokokemuksen. Näkövammaisen kannalta virallisel- le lähtöpaikalle saapuminen on teh- tävä jonkun kyydillä autolla, koska ja- lan suunnistaminen Luston rautatie- asemalta olisi melko vaikeaa. Myöskin täysin toimintakykyisille jaloille reitti on lyhyt ja helppo. Ehkä monelle nä- kövammaiselle pidemmät hyvin hoi- detut ja merkityt polut olisi vielä miel- lyttävämpiä!
- Reittimerkintä ei palvele heikkonä- köistä. Polkua oli kyllä helppo seurata.
- Reitillä Kurjenpesän opastaululle oli ajoesteenä kiviä. Hankalat, kompastuu kun ei erota tiestä. Esteen päälle voisi laittaa esim. kukka istutus tms. paran- tamaan havaittavuutta. Kaupungin be- toniporsas parempi kontrastina, mutta ei sovellu luontoon.
- Oliko kuntien rajakivellä QR-koodi? Olisi kiva tietää siitä enemmän.
- Jatko Kiutakönkään jälkeen Karhunkierrokselle oli vähän huonosti näkyvä. Tämä oli ainoa kohta koko isolla Karhunkierroksella. Muutoin merkinnät olivat erinomaiset.
- Reittimerkintä oli Karpalopolulla Tei- joa parempi kirkkaampi ja isompi merkki.
- Reitti esteetön myös nähtävyydelle.
- Reitti turvalliseksi.
- Reitin laadun suhteen voisin suositel- la, mutta reitti on näkövammaiselle äärimmäisen lyhyt ja helppo. Lisäksi lähtöpaikka on kohtalaisen vaikea saa- vuttaa julkisilla kulkuneuvoilla. Reit- ti on kuitenkin varmasti hyvä Kruunu- puiston kuntoutuksen asiakkaiden käyttöön. Lyhyt pistoreitti luontoon voi näkövammaiselle vanhukselle olla kuitenkin erittäin miellyttävä luonto- kokemus.
- Reitti voisi olla pidempi.
- Esteetön reitti opasteet paremmat, vaativa esteetön reitti eteläpuolen osalta pienirakeisempaa murskaa ja paremmat opasteet. Lisäksi siltojen luona sortumien korjaus.
- QR-koodeja reitille, joiden kautta saisi tietoa esim. muinaisrannasta.

Palvelurakenteisiin liittyvät kommentit

Liikuntarajoite

- Laavun inva-wc kulkuväylää voisi ta-soittaa kulkemisen helpottamiseksi.
- Puuvajalle ei pääse esteettömästi.
- Hormillinen tulipaikka/keittokatos tms. katselulavan yhteydessä saisi viihtymään ja viettämään pidemmän aikaa.
- Yöpymismahdollisuus (telttailualue) olisi kiva. Itse lintubongarina voisin hyvin hyödyntää katselulavaa lintujen muuton tarkkailussa ja yöpymällä varmistaa, että olisin pelipaikoilla jo aikaisin aamusta seuraamassa muuttoa.
- Katselulavalle infokylttiä alueella havaittavista tyypillisistä lintulajeista tai vaikka tähtikuvioista, joita kävijä voi itse yrittää tunnistaa.
- Puuvajankin seinään kyltti, kuten huussissa on. Puuvajan tasanne pieni ja kääntymäalue näyttää aika pieneltä pyörätuolille. Kun raput on toisessa reunassa, putoamisvaara ilmeinen. Ramppi näyttää melko jyrkältä.
- Lisäisin keittokatoksen rantaan esteettömän laiturin, joka mahdollistaa kalastuksen laiturilta (vierailupäivänäni Storträskille oli useita käveleviä kalastajia pitkospuilla).
- Sorastusta pöytien ympärille olisi hyvä lisätä, jotta saataisiin lisää tilaa niille päiville, jolloin paikalla useita pyörätuolin käyttäjiä. Nyt osa alueesta sorastamatonta. Palatessa takaisin autolle mietin, tulisiko esteetön huussi olla myös parkkiksella?
- Invavessa oli rakennettu virheellisesti korottamalla ja sinne oli todella jyrkkä luiska, joka olisi voitu välttää oikein rakentamalla. Tällaisissa kohteissa pitäisi jo rakennusvaiheessa käydä joku kokemustoimija ja esteettömyyskartoittaja paikalla varmistamassa toteutumisen oikealla tavalla.
- Perillä kohteessa meni vierestä joen/puron yli moottorikelkkailua varten rakennettu silta. Ihan pienellä vaivalla sillalle saataisiin esteetön reitti, Sillalta avustajan mukaan hieno näkymä. Nyt pyörätuolilla ei päässyt lähelle ranta.
- Puut pitäisi olla helpommin saatavilla pyörätuolin käyttäjälle.
- Mietin, onko huussin tasanne ja sisätilat riittävät myös pyörätuolin käyttäjälle? Toki huussin sisätilat on kuvailtu luontoon.fissä.
- Puuvajassa korkea kynnysspuu, joka hankala minullekin proteesinkäyttäjänä.
- Voisiko Puruveden rannalla olevalle taukopaikalle saada katselulavan, josta voisi katsella lintuja ja järven tyrskyä.
- Puuvajassa korkea kynnyks, joka minullekin vaikea.
- Onko pyörätuolille riittävä huussin tasanne?
- Katselualueelta ei ollut esteetöntä näkymää vesikohteeseen.
- Alueella ei ilmeisesti ole esteetöntä kuivakäymälää?

Näkörajoite

- Laavulle kontrastiraitoja seiniin ja portaisiin.
- Valoa vessaan.
- Luontotuvan kurjen jalat hankalat, estää pääsyn QR-koodille.
- Katselutasanteiden reunojen rajaukset selkeämmiksi.
- Taukopaikka olisi lisättävä ja reitin pohjaa tasoitettava. Opasteet parannettava.
- WC ja sen ympäristö esteettömämmäksi (kontrastia lisää ja valohäikäisy pois ilman valon poistamista).
- Kontrastit paremmaksi ja häikäisyä tulisi minimoida.
- WC:tä en kutsuisi esteettömäksi jos pelkän lattiamateriaalin (reikäinen ritilä) vuoksi.
- WC myös tulipaikalle.
- WC oli niin totaalinen pettymys, että se jättää varjoon kaiken mahdollisen olemassa olevan hyvän.

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 235 Haapasalo, T. 2021: Tavoitteena kestävä virkistyskalastus – Oulanka-, Kitka- ja Kuusinkijoen kalastajakyselyn 2020 tuloksia. 54 s.
- No 236 Konu, H., Neuvonen, M., Mikkola, J., Kajala, L., Tapaninen, M. & Tyrväinen, L. 2021: Suomen kansallispuistojen virkistyskäyttö 2000–2019. 131 s.
- No 237 Puikkonen, L, Niemi, M., Rautiainen, M., Pietarila, J., Hiedanpää, J. & Pellikka, J. 2022: Esiselvitys metsäpeura-aidan rakentamisesta Pohjois-Pohjanmaalle. 146 s.
- No 238 Haapamäki, J., Haavisto, F., Hoikkala, J. & Riihimäki, A. (toim.) 2022: Suomen meriluonnonsuojelualueiden hoidon tehokkuuden arviointi – Menetelmän pilotointi. 79 s.
- No 239 Toivola, M. 2022: Luonnonhoidollinen vieraspetopyynti saaristossa – Sotkahankkeen tuloksia. 58 s.
- No 240 Toivola, M. 2022: Naturvårdsmässig jakt av främmande rovdjur i skärgården – Sotka-projektets resultat. 58 s.
- No 241 Metsähallitus 2022: Hyvät käytännöt maakotkalle aiheutuvien vaikutusten arviointiin – esimerkkiraportti Nimettömänkankaan tuulivoimahankkeesta. 59 s.
- No 242 Ridanpää, R. & Tervo-Kankare, K. 2022: Matkailuyritysten hiiliopas – Land of National Parks. 66 s.
- No 243 Erkinaro, H. (toim.) 2023: SALMUS – Saving Our Northern Freshwater Pearl Mussel Populations. 336 s.

Sarja B

- No 267 Puranen, T. & Mikkola, M. 2022: Torronsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2020–2021. 60 s.
- No 268 Puranen, T. 2022: Liesjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2021. 62 s.
- No 269 Tiikkainen, U. 2023: Sallan kansallispuiston ja Sallatunturin alueen kävijätutkimus 2022. 63 s.
- No 270 Haverinen, S. 2023: Patvinsuon kansallispuiston kävijätutkimus 2022. 66 s.
- No 271 Haverinen, S. 2023: Tiilikjärven kansallispuiston kävijätutkimus 2022. 64 s.
- No 272 Metsähallitus 2023: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. 245 s.

Sarja C

- No 180 Metsähallitus 2022: Tulliniemen linnustonsuojelualueen ja Bengtsårin lehdon hoito- ja käyttösuunnitelma. 132 s.
- No 181 Metsähallitus 2022: Selkämeren kansallispuiston ja Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 199 s.
- No 182 Metsähallitus 2022: Helvetinjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 109 s.
- No 183 Metsähallitus 2022: Pinkjärven ja Lastensuon hoito- ja käyttösuunnitelma. 99 s.

ISSN-L 1235-6549
ISSN (VERKKOJULKAISU) 1799-537X
ISBN 978-952-377-095-9 (PDF)
JULKAISUT.METSA.FI